

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Profesor Jan Gwiazdomorski i jego księgozbiór jako warsztat pracy naukowej

Author: Aleksandra Maruszczyk

Citation style: Maruszczyk Aleksandra. (2018). Profesor Jan Gwiazdomorski i jego księgozbiór jako warsztat pracy naukowej. W: M. Kycler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Kolekcje w zbiorach bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 193-224). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Profesor Jan Gwiazdomorski i jego księgozbiór jako warsztat pracy naukowej

*„Książki – okręty myśli żeglujące po oceanach czasu i troskliwie niosące
swój drogocenny ładunek z pokolenia na pokolenie”*

Francis Bacon (1561–1626)

Profesor Jan Gwiazdomorski zajmuje w polskiej cywilistyce miejsce wyjątkowe. Wyszedł z pozytywistycznej szkoły ukształtowanej pod wpływem najlepszych tradycji europejskiej myśli prawniczej¹. Postać tego wybitnego prawnika łączy w sobie bogactwo działalności naukowej oraz zainteresowania dziedziną prawa i naukami pokrewnymi. Był doskonałym pedagogiem, promotorem wielu prac magisterskich, rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, nauczycielem wybitnych prawników. Miał mnóstwo znajomych i przyjaciół. Dedykacje pozostawione na kartach tytułowych, gromadzonych przez lata książek, dają temu jednoznaczne świadectwo.

Księgozbiór Profesora był już przedmiotem badań studentów Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Bożena Kawalec przedstawiła jego krótką charakterystykę na tle innych księgozbiorów wydzielonych Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego², natomiast w sposób pogłębiony został opisany przez Autorkę niniejszej pracy³.

¹ J. GÓRECKI [et al.]: *Jan Gwiazdomorski [Biogram]*. W: „Studia Cywilistyczne” t. 13–14, Kraków 1969, s. 3–4.

² B. KAWALEC: *Księgozbiory wydzielone w Bibliotece Śląskiej, Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego oraz księgozbiór prywatny Stanisława Bocianowskiego*. Praca magisterska napisana pod kier. H. Kota. Sosnowiec 1982 (mps).

³ A. MARUSZCZYK: *Księgozbiór profesora Jana Gwiazdomorskiego w zasobach Bibliotek: Uniwersyteckiej oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wybrane zagadnienia*. Praca magisterska napisana pod kier. E. Różyckiego. Katowice 2004 (mps).

Sylwetka Profesora Jana Gwiazdomorskiego

Jan Marian Gwiazdomorski urodził się 4 lutego 1899 roku w Krakowie. Wychował się w rodzinie inteligentnej; był synem Jana Kazimierza (lekarza, twórcy prywatnej lecznicy i Domu Zdrowia w tym samym mieście) oraz Marii Anny z domu Ciechanowskiej. W 1909 roku ukończył niemiecką szkołę powszechną⁴, a w latach 1909–1917 uczył się w III Gimnazjum im. Jana Sobieskiego, gdzie 20 czerwca 1917 roku zdał maturę⁵.

Od 1 października 1917 roku rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, w trakcie których odbył ochotniczą służbę wojskową i brał udział (w stopniu porucznika) w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku. Tytuł magistra otrzymał w 1921 roku, a rok później uzyskał stopień doktora praw. Nauki pobierał od najlepszych w owym czasie prawników: Władysława Leopolda Jaworskiego⁶ (promotora pracy doktorskiej), Fryderyka Zolla⁷ oraz Stanisława Wróblewskiego⁸, o którym tak pisał z perspektywy 25 lat, po śmierci swojego Nauczyciela: „To był człowiek niepospolity, uczony najwyższej miary, prawnik spośród wybitnych najwybitniejszy, Uniwersytetu Jagiellońskiego chluba i ozdoba”⁹. Po ukończeniu studiów Jan Gwiazdomorski rozpoczął pracę jako aplikant w Prokuraturii Generalnej RP, potem jako referendarz służył do 1930 roku¹⁰. Od 1924 roku został zatrudniony na stanowisku starszego asystenta w II Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa UJ. W 1927 roku wyjechał na roczne studia uzupełniające i pod opieką Theodora Kippa (w Berlinie) oraz Henriego Capitanta¹¹ (w Paryżu) pogłębiał swoje zainteresowania prawnicze¹². W 1928 roku na podstawie pracy *Przejęcie długu* uzyskał habilitację pod kierunkiem Stanisława Gołęba i został przyjęty na posadę docenta w powyższej Ka-

⁴ Jan Gwiazdomorski (prawnik). [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_\(prawnik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_(prawnik)) [dostęp: 22.10.2016].

⁵ *Księga Pamiątkowa III Gimnazjum obecnie II Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie. 1883–1958.* Kraków 1958, s. 327.

⁶ Władysław Leopold Jaworski (1864–1930), profesor zwyczajny austriackiego prawa cywilnego UJ, członek PAU.

⁷ Fryderyk Zoll (1865–1948), profesor UJ, Rektor i Dziekan Wydziału Prawa UJ, wice-prezydent Krakowa.

⁸ Stanisław Wróblewski (1868–1938), profesor prawa cywilnego i rzymskiego UJ, prezes NIK.

⁹ A. MAĆZYŃSKI: *Stanisław Wróblewski (1868–1938)*. W: *Złota Księga Wydziału Prawa i Administracji*. Red. J. STELMACH, W. URUSZCZAK. Kraków 2000, s. 255.

¹⁰ J. ROZYNEK, J.J. ZIÓŁKOWSKI: *Doktorzy Honoris Causa Uniwersytetu Wrocławskiego. 1948–2002*. Wrocław 2002, s. 103.

¹¹ Henri Capitant (1865–1937), francuski profesor prawnik, wykładowca prawa na uniwersytetach w Paryżu i Grenoble. Założyciel Towarzystwa Przyjaciół Francuskiej Kultury Prawniczej, które po jego śmierci zostało nazwane jego imieniem, w 1929 roku Uniwersytet Warszawski przyznał Mu tytuł doktora *honoris causa*.

¹² A. ŚRÓDKA: *Uczeni polscy XIX–XX stulecia*. T. 1: A–G. Warszawa 1994, s. 612.

tedrze. W 1930 roku Prezydent RP Ignacy Mościcki mianował Go profesorem nadzwyczajnym. W latach 1931–1933 zasiadał w Tymczasowej Radzie Miejskiej Krakowa¹³. W 1932 roku został redaktorem odpowiedzialnym, a do roku 1939 był współredaktorem w „Czasopiśmie Prawniczym i Ekonomicznym”¹⁴. Publikował tu do końca 1945 roku; w ostatnim numerze periodyku, zamieścił wspomnienie o profesorze Stanisławie Kutrzebie¹⁵. W dniu 14 września 1937 roku uzyskał tytuł profesora zwyczajnego prawa cywilnego¹⁶. Od roku 1938 pełnił funkcję sekretarza Sekcji Prawa Współczesnego Komisji Prawniczej Polskiej Akademii Umiejętności¹⁷. Do wybuchu II wojny światowej prowadził wykłady z prawa rodzinnego, spadkowego i zobowiązań, angażował się w projekty studiów prawnych oraz zajmował stanowisko prodziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego¹⁸.

Profesor wraz z grupą 183 polskich uczonych został aresztowany 6 listopada 1939 roku w sali wykładowej nr 66 im. Mikołaja Kopernika Collegium Novum UJ. Zebranie z udziałem podpułkownika Bruna Müllera¹⁹ miało dotyczyć spraw związanych z edukacją na uniwersytecie w czasie wojny²⁰. Akcja aresztowania inteligencji uniwersyteckiej miała na celu planowaną i całkowitą jej likwidację, bez możliwości odbudowy nauki i kultury polskiej. W swoich obozowych wspomnieniach²¹, Profesor bardzo ściśle i dokładnie relacjonował przeżycia związane z dniami poprzedzającymi aresztowanie, drogę na spotkanie z Müllerem (jak to nazywał „podstępna impreza”), potem uwięzienie na Montelupich w Krakowie. Wiernie przedstawił późniejsze losy Profesorów, przewiezienie do więzienia we Wrocławiu, drogę do Sachsenhausen, surowe warunki ludzkiej egzystencji, organizację życia w obozie, dyscyplinę oraz zajęcia jakie sobie znajdowali, aby nie myśleć

¹³ C. BRZOZA: *Kraków między wojnami. Kalendarium 28 X 1918–6 IX 1939*. Kraków 1998, s. 420.

¹⁴ Czasopismo ukazywało się od lutego 1900 roku do grudnia 1945 roku, wydawał je Organ Wydziału Prawa i Administracji UJ i Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego w Krakowie.

¹⁵ S. MILEWSKI, A. REDZIK: *Themis i Pheme. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku*. Warszawa 2011, s. 180, 182; A. REDZIK: *Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne – głos krakowskiej jurysprudencji (4)*. „Pa-lestra” 2007, nr 11–12 (599–600), s. 142, 144.

¹⁶ P.M. ŻUKOWSKI: *Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1918–1939*. Kraków 2016, s. 364.

¹⁷ Jan Gwiazdomorski (prawnik). [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_\(prawnik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_(prawnik)) [dostęp: 06.11.2016].

¹⁸ P.M. ŻUKOWSKI: *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*. T. 2: 1780–2012. Red. D. MALEC. Kraków 2014, s. 148; J. DYBIEC: *Uniwersytet Jagielloński 1918–1939*. Kraków 2000, s. 148.

¹⁹ Bruno Müller (1905–1960), niemiecki prawnik, SS-Obersturmbannführer, dowódca Einsatzkommando 2/I.

²⁰ *Sonderaktion Krakau*. https://pl.wikipedia.org/wiki/Sonderaktion_Krakau [dostęp: 22.10.2016].

²¹ J. GWIAZDOMORSKI: *Wspomnienia z pobytu profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w niemieckim obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen*. Kraków 1945.

o śmierci i głodzie. Określił kategorie więźniów, walkę o pożywienie, apele. Na kanwie przeżytych wydarzeń pisał: „Nikt, kto nie był aresztowany, ktoś kto nie siedział nigdy w więzieniu ani w obozie koncentracyjnym, nie jest w stanie zrozumieć, jak bezcennym dobrem jest wolność”²². Wspominał o niezjących współwięźniach oraz kolegach. Byli to m.in. Profesorowie: Ignacy Chrzanowski, Stanisław Estreicher, Antoni Meyer, Michał Siedlecki. Podał również alfabetyczny spis aresztowanych naukowców, opatrzony krótkim biogramem. Po międzynarodowych protestach Jan Gwiazdomorski, wraz ze 101 współwięźniami, został zwolniony z obozu 8 lutego 1940 roku i przetransportowany przez Niemców do Krakowa²³.

Po powrocie z obozu do Krakowa od 1 kwietnia 1940 roku zaangażował się w adwokaturę²⁴. Praca ta pozwalała Mu przeżyć, dochody były wystarczające na pokrycie kosztów bytowych Jego i rodziny. W dalszym ciągu mieszkał przy ulicy Siemiradzkiego 5, nie będąc zmuszonym do sprzedaży żadnych wartościowych przedmiotów. Ocalał też cały księgozbiór. W czasie wojny nie pracował naukowo z braku czasu i dostępu do bibliotek. Ponadto trudna rzeczywistość wojenna nie pozwalała na podjęcie jakiegokolwiek pracy naukowej.

Po wojnie, wiosną 1945 roku, Profesor wziął udział w pierwszej powojennej sesji Senatu Akademickiego Uniwersytetu Jagiellońskiego²⁵. Kontynuując działalność naukową przyjął funkcję pierwszego powojennego Dziekana Wydziału Prawa i jednocześnie kierownika Katedry Prawa Cywilnego²⁶. Od marca 1945 do 31 sierpnia 1949 roku był stowarzyszony w Polskim Związku Byłych Więźniów Politycznych Więzień i Obozów Koncentracyjnych²⁷. W roku 1946 został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności, a od 1950 działaczem czynnym. W 1947

²² J. GWIAZDOMORSKI: *Wspomnienia z Sachsenhausen. Dzieje uwięzienia profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego 6 XI 1939–9 II 1940*. Kraków 1969, s. 260.

²³ W archiwalnym wywiadzie, jakiego udzielił w studio Polskiego Radia, Profesor relacjonował pobyt w obozie Sachsenhausen. Mówił o pracy wykładowców Uniwersytetu na początku działań wojennych, swojej historii związanej z pierwszymi dniami okupacji, aresztowaniu oraz przeżytych wydarzeniami w więzieniach i obozie. Niezwykłym wrażeniem było słuchać Jego słów, wypowiedzianych szybkim, charyzmatycznym głosem. Przez ponad trzynaście minut można przenieść się razem z Nim w odległą już dla nas, żyjących w wolnym kraju ludzi i wysłuchać tej przejmującej historii. Por.: „Sonderaktion Krakau” – brutalny atak na polską inteligencję. <http://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/717865,Sonderaktion-Krakau-brutalny-atak-na-polska-inteligencje> [dostęp: 22.10.2016].

²⁴ *Relacje pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego o ich losach osobistych i dziejach uczelni w czasie drugiej wojny światowej*. Oprac. J. MICHAŁEWICZ. Kraków 2005, s. 42–43.

²⁵ J. ZABOROWSKI, S. POZNAŃSKI: *Sonderaktion Krakau. W dwudziestą piątą rocznicę 6 listopada 1939*. Warszawa 1964, s. 173.

²⁶ A. KOPFF: *Profesor Jan Gwiazdomorski (1899–1974)*. „Tygodnik Powszechny” 1978, nr 20, s. 5.

²⁷ P.M. ŻUKOWSKI: *Profesorowie Wydziału...*, s. 148.

roku za wybitną działalność naukową i dydaktyczną został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski²⁸.

W 1948 roku decyzją Prezydenta Bolesława Bieruta został oddelegowany służbowo do Wrocławia, by objąć tam Katedrę Prawa Cywilnego I na Wydziale Prawno-Administracyjnym²⁹ i prowadzić wykłady. Od 21 marca 1949 roku pełnił funkcję członka zwyczajnego Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego³⁰. Mimo, iż pracował we Wrocławiu, nadal mieszkał w swym ukochanym Krakowie, skąd dojeżdżał pociągiem stosownie do potrzeb i wymagań.

W latach 1952–1960 oraz 1963–1969 był członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Od 1 kwietnia 1956 roku – po zmianach politycznych, które zaszły w Polsce – Jan Gwiazdomorski został z powrotem przeniesiony na stanowisko profesora zwyczajnego w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1956 do 1962 roku pracował również w Instytucie Nauk Prawnych PAN w Warszawie. Był też członkiem Zespołu Prawa Cywilnego Materialnego i Zespołu Prawa Cywilnego Procesowego w Komisji Kodyfikacyjnej (1956–1970), brał udział w pracach nad kodeksami prawa cywilnego i postępowania cywilnego³¹. W latach 1957–1963 był działaczem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, pełniąc funkcję przewodniczącego Zespołu Rzeczoznawców Nauk Prawnych. Od stycznia 1957 roku przez około pięć lat był uczestnikiem i przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych PAN oraz był zrzeszony w Komisji Nauk Prawnych PAN w Oddziale w Krakowie³².

Dnia 2 maja 1960 roku odbyło się zebranie organizacyjne Klubu Sachsenhausen w Krakowie. Brało w nim udział około 100 osób, które zostały aresztowane wraz z Profesorem. Jan Gwiazdomorski przystąpił do klubu³³ oraz brał udział w II Krajowym Zjeździe Byłych Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego, odbywającym się w Krakowie w dniach 5–6 listopada 1964 roku³⁴.

²⁸ J. ROZYNEK, J.J. ZIÓŁKOWSKI: *Doktorzy Honoris Causa...*, s. 103–104.

²⁹ P. MACHNIKOWSKI: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Pamięci zmarłych Profesorów i Docentów Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego 1945–2010*. Red. L. LEHMANN, M. MACIEJEWSKI. Wrocław 2010, s. 87.

³⁰ S. KOSIŃSKI: *Adwokat prof. dr Jan Gwiazdomorski*. „Palestra” 1978, 8 (248), s. 59.

³¹ *Jan Gwiazdomorski (prawnik)*. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_\(prawnik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_(prawnik)) [dostęp: 06.11.2016].

³² S. WÓJCİK: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Złota Księga Wydziału Prawa i Administracji*. Red. J. STELMACH, W. URUSZCZAK. Kraków 2000, s. 364.

³³ *Sachsenhausen. Księga Pamiątkowa II Krajowego Zjazdu B. Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego dniach 5–6 listopada 1964 r.* Kom. red. V. FRANČIĆ. Kraków 1966, il. nr 23.

³⁴ *Ibidem*, s. 143.

Prywatną pasją Jana Gwiazdomorskiego była muzyka. Związany ze środowiskiem artystycznym od 27 kwietnia 1960 roku sprawował funkcję kuratora Krakowskiego Chóru Akademickiego przy Uniwersytecie Jagiellońskim (w czasach studenckich grał na skrzypcach w Operze Krakowskiej³⁵), a w dniu 19 kwietnia 1967 roku został jego Honorowym Członkiem³⁶.

W 1969 roku w Krakowie został wydany podwójny tom „Studiów Cywilistycznych” – dla uczczenia pracy naukowej Jana Gwiazdomorskiego w siedemdziesięciolecie Jego urodzin. Na odwrocie strony, prezentującej Komitet Redakcyjny umieszczono zdjęcie Profesora razem z faksymilą podpisu. Sylwetkę naukową swego Nauczyciela przedstawili Jego uczniowie: Jan Górecki³⁷, Alicja Kędzierska-Cieślakowa³⁸, Andrzej Kubas³⁹, Franciszek Studnicki⁴⁰ oraz Adam Szpunar⁴¹. W prywatnym egzemplarzu Profesora obszerny wykaz prac dopełnia siedem publikacji odręcznie przez Niego dopisanych, które ukazały się już po wydruku tomu. Tematyka objęła szeroko pojętą dziedzinę prawa cywilnego, międzynarodowego, rodzinnego, opiekuńczego i spadkowego, w których Profesor był wybitnym specjalistą. Swe prace ofiarowali pracownicy Uniwersytetów: Jagiellońskiego (Karol Gandor, Stefan Grzybowski, Alicja Kędzierska-Cieślakowa, Andrzej Kopff, Andrzej Kubas, Kazimierz Przybyłowski, Stefan Ritterman, Władysław Siedlecki, Józef Skąpski, Franciszek Studnicki, Janusz Szwaja, Bronisław Walaszek, Sylwester Wójcik); Warszawskiego (Witold Czachórski, Jerzy Jodłowski, Seweryn Szer, Henryk Trammer, Witold Warkało); Wrocławskiego (Stefan Kaleta, Alfred Klein, Jan Kosik, Andrzej Stelmachowski); im. Adama Mickiewicza

³⁵ J. ŻYCZKOWSKI: *Gaudeamus igitur... Dzieje Krakowskiego Chóru Akademickiego*. Kraków 1977, s. 245.

³⁶ Ibidem, s. 262.

³⁷ Prof. dr hab. Jan Górecki (1926–2001), cywilista, związany z Katedrą Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, University of Illinois w Urbana.

³⁸ Prof. dr hab. Alicja Kędzierska-Cieślak (1929–2006) – prof. Gwiazdomorski był promotorem Jej rozprawy doktorskiej, w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych swoje losy związała – wraz z mężem (wybitnym specjalistą w dziedzinie prawa karnego, prof. Marianem Cieślakiem) z Uniwersytetem Gdańskim, gdzie niemal od początku istnienia Wydziału Prawa kierowała Katedrą Prawa Cywilnego Materialnego.

³⁹ Prof. dr hab. Andrzej Kubas (ur. 1941) – prof. Jan Gwiazdomorski był promotorem Jego pracy magisterskiej, rozpraw: doktorskiej i habilitacyjnej, związany z Uniwersytetem Jagiellońskim, potem z Uniwersytetem we Fryburgu, był stypendystą Nagrody Humboldta, został adwokatem w Krakowie.

⁴⁰ Właśc. Franciszek Gizbert-Studnicki (1914–1994), profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, specjalista z zakresu informatyki prawniczej.

⁴¹ Prof. dr hab. Adam Szpunar (1913–2002) – prof. Gwiazdomorski był promotorem Jego rozprawy doktorskiej, początkowo związany z Uniwersytetem Jagiellońskim, wybitny cywilista, od 1949 do 2002 roku osiedlił się w Łodzi, gdzie kierował Katedrą Prawa Cywilnego, był prorektorem i rektorem tej uczelni, uzyskał doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego.

w Poznaniu (Alfred Ohanowicz, Zbigniew Radwański); im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (Jerzy Ignatowicz) oraz Uniwersytetu Łódzkiego (Jan Górecki, Adam Szpunar).

Po ponad czterdziestopięcioletniej pracy naukowej, z dniem 1 października 1969 roku, Profesor Jan Gwiazdomorski przeszedł na zasłużoną emeryturę. Nadal jednak interesował się sprawami uniwersyteckimi, uczestniczył w przewodach doktorskich i habilitacyjnych, brał udział w posiedzeniach naukowych, służył radą, wiedzą i doświadczeniem swym młodszym kolegom.

Instytut Prawa Sądowego Uniwersytetu im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie zorganizował w dniach 28–30 września 1972 roku w Rzeszowie I Ogólnopolski Integracyjny Zjazd Cywilistów. Profesor Gwiazdomorski zaproszony jako „senior polskiej cywilistyki” w wystąpieniu otwierającym obrady żartował: „Otóż ja rzeczywiście – niestety – jestem wśród obecnych na sali niewątpliwie najstarszy wiekiem, ale – na szczęście – nie jestem seniorem polskich cywilistów. Naszym seniorem jest wielki uczony prof. Alfred Ohanowicz, drugim z kolei co do wieku jest prof. Wasilkowski, ja jestem dopiero trzeci w szeregu”⁴². Moderując debatę brał czynny udział w dyskusjach i dzielił się spostrzeżeniami z dobrze sobie znanej dziedziny wiedzy.

Jan Gwiazdomorski w 1972 roku otrzymał najbardziej prestiżowe odznaczenie, nadawane przez Polską Akademię Nauk – Medal im. Mikołaja Kopernika⁴³, ale ukoronowaniem naukowej drogi Profesora Jana Gwiazdomorskiego było przyznanie Mu tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego za „wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie prawa cywilnego oraz za zasługi dla rozwoju cywilistyki wrocławskiej”⁴⁴. Uroczysta promocja odbyła się dnia 14 maja 1977 roku⁴⁵. W okolicznościowej mowie wyraził dozgonną wdzięczność nieodżałowanemu Mistrzowi profesorowi Fryderykowi Zollowi, który skierował Go na drogę pracy naukowej oraz zaliczył ten dzień do czterech najszcześniejszych chwil swojego życia, dodając, że „jest to spośród chwil szczęśliwych najpiękniejsza”⁴⁶.

Przedmiotem wieloletniej pracy naukowo-badawczej Jana Gwiazdomorskiego było prawo cywilne, zobowiązań i rodzinne. Profesor ujął w nowatorski i oryginalny sposób instytucję przejęcia długu, którą opisał w książce *Przejęcie długu*; spisał *Kodeks Zobowiązań*, wydany później jako skrypt (Kraków 1934). Podjął jako pierwszy opracowanie podstawowych zagadnień polskiego prawa małżeńskiego w pozycjach: *Osobowe prawo małżeńskie* (Poznań 1932), *Prawo małżeńskie ma-*

⁴² I Ogólnopolski Integracyjny Zjazd Cywilistów, 28–30 września 1972 roku. Rzeszów 1974, s. 14.

⁴³ A. ŚRÓDKA: *Uczeni polscy...*, s. 613.

⁴⁴ 16 stycznia 1970 roku został skierowany wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego do Senatu o nadanie Profesorowi najwyższego wyróżnienia akademickiego, a 17 listopada 1976 roku została podjęta przez Senat Uniwersytetu uchwała o nadaniu Mu tegoż tytułu.

⁴⁵ J. ROZYNEK, J.J. ZIÓŁKOWSKI: *Doktorzy Honoris Causa...*, s. 104–105.

⁴⁶ P. MACHNIKOWSKI: *Jan Gwiazdomorski...*, s. 90.

jątkowe (Kraków 1946), *Prawo rodzinne* (Kraków 1946), *Polskie prawo małżeńskie. Zarys dla nie-prawników* (Kraków 1948). Rozwinął tematykę dziedziczenia i spadków w publikacjach: *Pojęcie spadku według przepisów obowiązujących w Małopolsce* (Kraków 1939), *Prawo spadkowe* (Wrocław 1951), *Zarys prawa spadkowego* (Warszawa 1961) i *Przepisy ogólne dotyczące spadków, dziedziczenie ustawowe, testament* (Katowice 1966). Pisał też o statusie kobiet *Le statut de la femme en Europe Orientale à l'époque contemporaine* (Bruxelles 1962). J. Gwiazdomorski przeprowadził badania nad zagadnieniami ogólnymi projektu polskiego prawa spadkowego w *Prawie spadkowym* (Warszawa 1959); prowadził analizy nad problemem alimentów, które zamieścił w pracach: *Alimentacyjny obowiązek między małżonkami* (Warszawa 1970) oraz *Przesłanki istnienia obowiązku alimentacyjnego* (Warszawa 1974). Pod koniec życia poświęcił się tematyce ojcostwa pisząc dwie książki: *Uznanie ojcostwa dziecka* (Warszawa 1976) i *Sądowe ustalenie ojcostwa* (Warszawa 1977)⁴⁷. Wspólnie z profesorem Fryderykiem Zollem napisali *Prawo cywilne*, opracowane głównie na podstawie przepisów obowiązujących w Małopolsce (Poznań 1931). Sporą część w Jego literaturze naukowej zajmują artykuły, recenzje i glosy⁴⁸. Przez prawie półwiecze swojej twórczej pracy napisał ponad 200⁴⁹ prac prawniczych w języku: polskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim oraz artykuły zamieszczone w czasopismach: „Państwo i Prawo”, „Przegląd Notarialny”, „Nowe Prawo”, „Prawo i Życie”. Jest też autorem hasła „Dziedziczenie” w *Wielkiej Encyklopedii Powszechnej*. Nie można zapomnieć o cytowanej już wcześniej publikacji pt. *Wspomnienia z pobytu profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w niemieckim obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen*, wydanej w 1945 roku oraz o jej wznowieniach pod zmodyfikowanym tytułem *Wspomnienia z Sachsenhausen. Dzieje uwięzienia profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego 6 XI 1939–9 II 1940*, wydanych w latach 1964, 1969, 1975. Jest to zaledwie wycinek z bogatej bibliografii Profesora, poświadczający ogromny dorobek piśmienniczy i znakomity warsztat naukowy. Prace te są nie tylko wyrazem osobowości Autora, ale także świadczą o Jego socjologicznym podejściu do zagadnień prawa⁵⁰.

Jan Gwiazdomorski był wybitnym Nauczycielem i Wychowawcą młodzieży. Wyszkolił dwa pokolenia prawników a wielu jego uczniów, wzorując się na swoim Mistrzu, uzyskało tytuły profesorskie na polskich i zagranicznych uczelniach. Bardzo wysoko cenił sobie godność profesora uniwersytetu i uczonego. W ankiecie personalnej z 1955 roku wypełnił rubryki: „Przynależność

⁴⁷ A. ŚRÓDKA: Ibidem; P.M. ŻUKOWSKI: *Wydział Prawa...*, s. 365.

⁴⁸ Komentarz naukowy do orzeczenia sądowego zawierający jego krytyczną analizę.

⁴⁹ A. ŚRÓDKA: Ibidem; S. WÓJCIK: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Złota Księga Wydziału...*, s. 359–363;

A. KOPFF: Ibidem, s. 5.

⁵⁰ A. KOPFF: Ibidem.

społeczna – Jestem Profesorem Uniwersytetu; Zawód wyuczony – Profesor Uniwersytetu, Zawód wykonywany – Profesor Uniwersytetu”⁵¹. Warto w tym miejscu przytoczyć parę myśli Profesora, wypowiedzianych w czasie trwania uroczystości nadania Mu tytułu doktora *honoris causa*, które opisują Jego samego: „Praca naukowa w moim pojęciu nie jest bowiem zawodem, ale powołaniem, szczytną misją, polegającą na dążeniu do prawdy dla rozwoju postępu i szczęścia ludzkości [...]. Aby być wartościowym pracownikiem nauki, trzeba mieć następujące kwalifikacje: [...] na-przód wysoką sprawność umysłową, zwaną zwykle zdolnościami; [...] prócz nich potrzebna jest pracowitość, pilność, sumiennosc i dokładność w pracy [...], nieodzowną i może najdoniojszą kwalifikacją prawdziwego, wartościowego pracownika nauki jest jego wysoki poziom etyczny, prawosc, stałość charakteru i odwaga cywilna głoszenia i obrony własnych przekonań i poglądów”⁵². Był wrogiem wszelkiej etykiety, prekursorem projektu opracowania „kodeksu” deontologii pracownika nauki. Prawosc charakteru oraz znajomość warsztatu naukowego i stosunków uniwersyteckich dawała mu prawo do zabierania głosu w tych sprawach⁵³. Jako człowiek i badacz o ogromnym dorobku akademickim i legislacyjnym był niekwestionowanym autorytetem moralnym oraz naukowym⁵⁴. Był też człowiekiem przystępnym, pełnym osobistego uroku i życzliwości; nigdy nie widziano go zgorzkniałym, nie oczekiwał uznania. Jawił się jako skłonny do pomocy innym. Przechodząc przez życie pomnażał talenty jakie otrzymał⁵⁵. Cechowała Go niezwykła gruntownosc analizy, wysoka precyzja sformułowań, wierność ustawie oraz pełność dokumentacji naukowej⁵⁶.

W życiu prywatnym ukochał przyrodę, był zwolennikiem długich spacerów po Krakowie ze swoją Małżonką Anną, wycieczki po okolicy i wojaże zagraniczne były okazją do poznania kultury i sztuki danego miejsca. Cieszył się życiem, potrafił z niego korzystać, posiadał umiejętnosc czerpania tego co wartościowe. Interesował się tym co nowe, nie zniechęcał się i nie myślał o wycofaniu się z życia. W wieku 72 lat kupił samochód, uzyskał prawo jazdy i w ten sposób mógł kontynuować swoje wycieczki po kraju i zagranicy. Był ogromnym patriotą, a umiłowanie do Ojczyzny wyniósł z domu rodzinnego. Profesor bardzo lubił też nauki humanistyczne, a w szczególności historię swojego rodzinnego Krakowa, doskonale znał jego przeszłość, zabytki, kulturę i sztukę; był częstym gościem wystaw muzealnych. Bywał również na koncertach muzyki poważnej w Fil-

⁵¹ P. MACHNIKOWSKI: *Jan Gwiazdomorski...*, s. 90.

⁵² P. MACHNIKOWSKI: *Jan Gwiazdomorski...*, s. 90, 92.

⁵³ A. KOPFF: *Ibidem*.

⁵⁴ S. WÓJCIK: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Złota Księga Wydziału...*, s. 365.

⁵⁵ A. KOPFF: *Ibidem*.

⁵⁶ J.S. PIĄTOWSKI: *Jan Gwiazdomorski 1899–1977*. „Państwo i Prawo” 1978, z. 3, s. 139.

harmonii Krakowskiej. Chadzał wielokrotnie do teatru, choć czasem ubolewał nad zbyt swobodnymi adaptacjami reżyserskimi⁵⁷.

Profesor Jan Gwiazdomorski zmarł po ciężkiej chorobie serca 17 grudnia 1977 roku w Krakowie. Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył ówczesny Kardynał Metropolita Krakowski Karol Wojtyła, późniejszy Papież Jan Paweł II. Uczony spoczął w grobie rodzinnym na Cmentarzu Rakowickim⁵⁸.

Prace prawnicze Profesora były często cytowane za Jego życia jak i po śmierci. Juryści odwoływali się do tez o ustaleniu ojcostwa, prawa spadkowego, prawa małżeńskiego, obowiązku alimentacyjnego, m.in. profesor Piotr Osowy w artykule pt. *Selected institutions of inheritance law in judicial practice – on the example of declaration of acceptance or rejection of inheritance (in relation to achievements of Prof. J. Gwiazdomorski)* pisał o ponadczasowości tekstów Gwiazdomorskiego, odwoływał się do praktyki sądowej, elementów prawa dziedziczenia, testamentów. Uważał, że wskazane opracowania mogą być wzorem dla pokoleń cywilistów⁵⁹.

Często też przywoływane są cytowania i odwołania do Jego wspomnień obozowych z Sachsenhausen. Autorzy książek opisywali wydarzenia z akcji Sonderaktion Krakau, posilając się reminiscencją przeżyć spisanych przez Niego z ogromną sumiennością i skrupulatnością⁶⁰.

Biblioteka domowa

Profesor Jan Gwiazdomorski rozpoczął gromadzenie księgozbioru w latach 20. XX wieku, w okresie studiów na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Książki trafiały do Jego kolekcji różnymi drogami, przede wszystkim zakupu. Pieczętki zachowane w dokumentach wskazują na księgarnie i antykwarnie, w których zaopatrywał się w literaturę. Przykładowo u Leona Frommera w Krakowie nabył *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*. Bd. 1: *Moritz von Stubenrauch* (Wien 1902) i *Projekt prawa małżeńskiego* (Warszawa 1931), natomiast u Karola Raschki z Tarnowa *La deuxième année de grammaire. Révision, syntaxe, style*,

⁵⁷ A. KOPFF: Ibidem.

⁵⁸ *Pro memoria. Profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego spoczywający na Cmentarzu Rakowickim 1803–2013*. Red. J.W. TKACZYŃSKI. Kraków 2014, s. 87; *Pro memoria II. Profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego spoczywający na Cmentarzach Rakowickim i Salwatorskim 1803–2015*. Red. J.W. TKACZYŃSKI. Kraków 2016, s. 96.

⁵⁹ P. OSOWY: *Selected institutions of inheritance law in judicial practice – on the example of declaration of acceptance or rejection of inheritance (in relation to achievements of Prof. J. Gwiazdomorski)*. Teka Komisji Prawniczej, Oddziału PAN, Lublin 2014, s. 92–104.

⁶⁰ Są to m.in. Z. STARACHOWICZ: *Sonderaktion Krakau. Wspomnienia z akcji przeciwko profesorom uniwersyteckim w Krakowie (6–10 listopada 1939 roku)*. Gdańsk 2012, s. 9, 27, 28; *Sachsenhausen. Księga Pamiątkowa...*, s. 29, 34; J. ZABOROWSKI, S. POZNAŃSKI: *Sonderaktion Krakau...*, s. 53, 72, 74, 78, 82.

littérature, histoire littéraire, exercices d'orthographe et de rédaction, lexicque (Paris 1887). Na większości egzemplarzy brak jednak znaków własnościowych oraz rachunków potwierdzających zakup.

Niektóre publikacje otrzymywał jako uczestnik uroczystości akademickich i stowarzyszeniowych, co poświadczają towarzyszące im proveniencje. *Pamiętka uroczystości Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniach 15 i 16 listopada 1936* (Kraków 1937) zredagowana i ze wstępem Henryka Barycza została wręczona wraz z wizytówką o treści: „Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego ma zaszczyt przesłać „pamiętkę” uroczystości w dniach 15 i 16 listopada 1936 r. z prośbą o łaskawe przyjęcie”. Udział w *I Ogólnopolskim Integracyjnym Zjeździe Cywilistów, 28–30 września 1972 roku* (Rzeszów 1974) potwierdza dedykacja Mieczysława Sawczuka, wpisana w imieniu organizatorów.

Śladem obozowej przeszłości Profesora jest подарowana Mu książka *Sachsenhausen. Księga pamiątkowa II Krajowego Zjazdu B. Więźniów politycznych obozu koncentracyjnego w dniach 5 i 6 listopada 1964 r.* (Kraków 1966). Jan Gwiazdomorski sporą część różnorodnych pozycji książkowych otrzymywał z dedykacjami od przyjaciół, znajomych, uczniów, prawników i osób związanych z szeroko pojętą nauką. Była to literatura z zakresu prawa cywilnego, spadkowego, rodzinnego, zobowiązań, historii oraz wielu innych dziedzin autorstwa m.in. Jana Góreckiego, Konstantego Grzybowskiego, Stefana Kalety, Adama Kalinowskiego, Andrzeja Kubasa, Andrzeja Stelmachowskiego, Seweryna Szera, Adama Szpunara, Adama Vetulaniego, Aleksandra Woltera, Fryderyka Zolla. Ich przegląd zamieszczono w końcowej części artykułu.

W bibliotece Profesora znalazło się również wiele egzemplarzy autorskich, np. *Przejęcie długu* (Kraków 1927), *Prawo cywilne. Opracowane głównie na podstawie przepisów obowiązujących w Małopolsce*. T. 1: *Część ogólna* (Poznań 1931), *Prawo cywilne. Opracowane głównie na podstawie przepisów obowiązujących w Małopolsce*. T. 2: *Prawa rzeczowe i rzeczowym podobne* (Poznań 1931), *Nowoczesne sposoby zabezpieczania własności – własność jako prawo zabezpieczające* (Kraków 1932), *Wspomnienia z pobytu profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w niemieckim obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen* (Kraków 1945), *Nowe prawo małżeńskie* (Kraków 1946), *Prawo rodzinne. Dekret z dnia 22 stycznia 1946 roku D.U. Nr 6 p. 52* (Kraków 1946), *Polskie prawo małżeńskie. Zarys dla nieprawników* (Kraków 1948), *Prawo spadkowe* (Warszawa 1959), *Zarys prawa spadkowego* (Warszawa 1963), *Prawo spadkowe w zarysie* (Warszawa 1967, 1968, 1972), *Alimentacyjny obowiązek między małżonkami* (Kraków 1970), *Przesłanki istnienia obowiązku alimentacyjnego* (Warszawa 1974), *Uznanie ojcostwa dziecka* (Warszawa 1976). Nie brak również prac drobniejszych, publikowanych głównie w periodykach. Są to m.in. nadbitki: *Wołanie tonących* („Głos Prawa” 1937), *Wydzierzyczenie częściowe* („Przegląd Notarialny” 1949), *Zasada jedności państwowej własności socjalistycznej a osobowość prawa przedsiębiorstw państwowych* („Państwo i Prawo” 1967); odbitki: *Zwijanie wydziałów i katedr w szkołach akademickich* („Czas” 1933), *Śp. Stanisław Kutrzeba* („Czasopismo Prawno-Ekonomiczne” 1945), a także glosy do orzeczeń Sądu Najwyż-

szego oraz recenzje rozpraw, np. Franciszka Studnickiego *Działania zwyczaju handlowego w zakresie zobowiązań z umowy*.

Jan Gwiazdomorski przez całe lata tworzył swoją kolekcję w taki sposób, aby zebrane materiały służyły Mu jako podręczny warsztat pracy. Wykorzystywał je do pracy naukowej na uczelniach, w sądzie, adwokaturze, podczas pisania książek, artykułów, recenzji, glos itp. Księgozbiór nie ucierpiał w trakcie działań wojennych ani po wojnie. Uczony przez większość czasu zamieszkiwał pod tym samym, krakowskim adresem; dbał o swą kolekcję, oprawiał i przechowywał zbiory w sprzyjających warunkach.

Wybrane, najczęściej dziewiętnastowieczne książki zostały opatrzone przez Profesora (na karcie tytułowej) pieczętą „BIBLIOTEKA GWIAZDOMORSKICH” oraz „JAN GWIAZDOMORSKI”. W niektórych pozycjach z początku XX. wieku również na stronie tytułowej znajduje się własnoręczny podpis „Jan Gwiazdomorski” oraz „Własność Gwiazdomorski”.

W dwa miesiące po śmierci uczonego, w lutym 1978 roku, wdowa Anna Gwiazdomorska po konsultacjach ze swoją siostrą profesor Lucyną Frąckiewicz, ówczesnym pracownikiem naukowym Uniwersytetu Śląskiego, zaproponowała sprzedaż całego księgozbioru Bibliotece Głównej UŚ. Kolekcja ta miała w istotny sposób zasilić zasoby biblioteki w zbiory cywilistyczne. Placówka zakupiła kompletny zbiór książek poprzez krakowski antykwariat, który wykonał jego kosztorys⁶¹. Nie zachowały się żadne dokumenty, poświadczające kupno i przekazanie zbiorów.

Wpis do księgi inwentarzowej (datowany na 28 kwietnia 1978 roku) poświadcza, że cały księgozbiór został opracowany i umieszczony w magazynie ówczesnej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego. Drogą selekcji w latach 1987–1988 część księgozbioru Profesora przekazano Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, gdzie trafił do udostępniania, fragment – głównie nadbitki i odbitki – rozdysponowano do katedr profesorskich oraz sal wykładowych, gdzie przez lata służyły pracownikom dydaktycznym, doktorantom i studentom jako pomoc naukowa. Pozycje po przekazaniu z Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego do Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji nie zostały ponownie zainwentaryzowane i opracowane. Pozostawiona w BUŚ część kolekcji została wprowadzona do systemu bibliotecznego PROLIB. Podczas prac selekcyjnych – prowadzonych w BUŚ w latach 2006, 2010, 2011 oraz 2014 – przekazano na ubytki książki zaczytane, zagubione bądź od lat nie wypożyczane przez czytelników⁶².

⁶¹ Informacje dotyczące przekazania zbiorów po Profesorze oraz ich losów w UŚ uzyskano w trakcie rozmowy z Kierownikiem Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji mgr Danutą Gburską w dniach 27 kwietnia 2004 roku i 5 lipca 2016 roku.

⁶² Dane uzyskane na podstawie ksiąg inwentarzowych: w systemie komputerowym PROLIB oraz starszej wersji drukowanej.

Obecnie księgozbiór liczy około 1800⁶³ pozycji rozmieszczonych w magazynie Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji oraz w większym stopniu w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego, gdzie przed przeprowadzką w 2012 roku (ze swojej ówczesnej siedziby przy ul. Bankowej 14 do nowego budynku przy ul. Bankowej 11a) wszystkie książki zostały wprowadzone do systemu PROLIB. Większość egzemplarzy znajduje się w magazynach bibliotecznych, parę z nich zajmuje miejsce w wolnym dostępie do półek.

Charakterystyka treściowa kolekcji

Najbardziej rozbudowanym i najliczniejszym działem księgozbioru Jana Gwiazdomorskiego jest prawo cywilne wraz z podgałęziami. W skład piśmiennictwa z tej dziedziny wchodzi kodeksy, np. *Kodeks cywilny obowiązujący na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej*. Wyd. 2 (Poznań 1933) w opracowaniu Zygmunta Lisowskiego; normy, np. *Zbieg norm w polskim prawie cywilnym* (Warszawa 1963) Alfreda Ohanowicza; zbiory przepisów i uzupełnienia kodeksów, np. *Projekt kodeksu cywilnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* (Warszawa 1954) Józefa Bielskiego. Wymienić tu można również pozycje: francuskiego prawnika Henri'ego Capitanta *Wstęp do nauki prawa cywilnego* (Warszawa 1938); rektora dawnej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu Józefa Górskiego *Wstęp do nauki prawa cywilnego* (Poznań 1947); prof. prawa specjalizującego się w prawie finansowym Jerzego Wiszniewskiego *Prawo cywilne* (Warszawa 1959); prawnika i polityka Andrzeja Stelmachowskiego *Wstęp do teorii prawa cywilnego* (Warszawa 1969).

W grupie publikacji z zakresu prawa cywilnego znajdują się prace z dziedziny prawa rodzinnego z opiekuńczym i małżeńskim, w którym specjalizował się Jan Gwiazdomorski, a także innych wybitnych polskich ekspertów: profesora Zygmunta Ziemińskiego *Podłoże społeczne przysposobienia dziecka w Polsce Ludowej* (Warszawa 1956); adwokata Zdzisława Krzemińskiego *Rozwód. Komentarz, orzecznictwo, przepisy związane* (Warszawa 1961); profesora Tadeusza Marcinkowskiego *Badania serologiczne w dochodzeniu ojcostwa* (Warszawa 1973); sędziego Bronisława Dobrzańskiego *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz* (Warszawa 1975) oraz książki Stefana Banerza *Nowe prawo małżeńskie* (Warszawa 1945); profesora Jana Winiarza *Ochrona praw matki, dziecka i rodziny* (Warszawa 1965); Andrzeja Łapińskiego *Ograniczenia władzy rodzicielskiej w polskim prawie rodzinnym* (Warszawa 1975).

W bibliotece Jana Gwiazdomorskiego znajdujemy również wiele prac z zakresu prawa spadkowego, np. Władysława Chojnowskiego *Prawo spadkowe* (Warszawa 1951) czy Hipolita Notec-

⁶³ Dokładna ilość książek jest trudna do ustalenia, dotyczy to głównie pozycji w Bibliotece Prawa, ponieważ w części są to dzieła współprawne, nadbitki, odbitki, artykuły, nie wszystkie mają jeszcze numery inwentarzowe i oznaczenia, informujące o pochodzeniu z księgozbioru Profesora.

kiego *O spadkach i dziedziczeniu* (Warszawa 1955) oraz prawa zobowiązań, np. profesora Fryderyka Zolla *Zobowiązania w zarysie według polskiego kodeksu zobowiązań* (Warszawa 1945), Witolda Świącickiego *Kodeks zobowiązań wraz z przepisami wprowadzającymi* (Warszawa 1946) czy Witolda Czachórskiego *Zobowiązania. Zarys wykładu* (Warszawa 1974).

Piśmiennictwo z dziedziny prawa rzeczowego reprezentują m.in. Jana Wasilkowskiego *Prawo rzeczowe w zarysie* (Warszawa 1957), Jana Winiarza *Użytkowanie wieczyste* (Warszawa 1967), Bogdana Błażejczaka *Powstanie hipoteki i jej przedmiot* (Poznań 1968) oraz Janiny Panowicz-Lipskiej *Majątkowa ochrona dóbr osobistych* (Warszawa 1975), zaś z postępowania cywilnego m.in. Stanisława Gołęba *Kodeks postępowania cywilnego* (Kraków 1933), Henryka Trammera *Następcza bezprzedmiotowość procesu cywilnego* (Kraków 1950), Kazimierza Lipińskiego *Kodeks postępowania cywilnego oraz przepisy wprowadzające i związkowe z orzecznictwem okresu powojennego* (Warszawa 1956), Władysława Siedleckiego *Zarys postępowania cywilnego* (Warszawa 1966).

Oprócz wyżej wymienionych gałęzi prawa cywilnego można wyodrębnić także dokumenty z zakresu prawa morskiego, np. Stanisława Matysika *Podręcznik prawa morskiego* (Warszawa 1967); finansowego, np. Apoloniusza Kosteckiego *Rola norm prawa finansowego w kształtowaniu systemu finansowego kółek rolniczych* (Kraków 1967) oraz autorskiego, np. Stefana Grzybowskiego *Zagadnienia prawa autorskiego* (Warszawa 1973).

W kolekcji Jana Gwiazdomorskiego da się wyróżnić również pozycje regulujące: odpowiedzialność pozaumowną, np. Biruty Lewaszkievicz-Petrykowskiej *Odpowiedzialność cywilna prowadzącego na własny rachunek przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody* (Warszawa 1967); prawo własności, np. Jana Wasilkowskiego *Pojęcie własności we współczesnym prawie polskim* (Warszawa 1972); prawo handlowe, np. Stanisława Wróblewskiego *Komentarz do Kodeksu Handlowego* (Kraków 1935); prawo ubezpieczeń, np. Zygmunta Fendlera *Prywatne prawo ubezpieczeniowe wraz z komentarzami orzecznictwem sądów polskich* (Kraków 1934); ustrój sądów, np. Jerzego Jodłowskiego *Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych z elementem zagranicznym według stanu na dzień 1.03.1976 r.* (Warszawa 1976) oraz materiały urzędu i akta stanu cywilnego *Instrukcja dla urzędów stanu cywilnego i organów nadzoru* (Warszawa 1955). W zbiorach są również obecne prace z dziedziny adwokatury, m.in. Zygmunta Fenichela *Wzory pism adwokackich* (Kraków 1933) czy Romana Łyczynka *Szkice z dziejów adwokatury polskiej* (Warszawa 1976). Marginalna liczba publikacji przypada na prawo prywatne, spółdzielcze, budżetowe, patentowe oraz odszkodowań.

Drugi pod względem wielkości dział księgozbioru stanowią nauki prawne (zagadnienia ogólne, teoria, metody i nauki pomocnicze oraz historia prawa). Profesor zebrał m.in. prace Ludwika Krajewskiego *Z zagadnień techniki prawniczej* (Warszawa 1934), Jerzego Landego *Teorię pra-*

wa (Kraków 1946), Adama Vetulaniego *Dzieje historii prawa w Polsce* (Kraków 1948), Grzegorza L. Seidlera *Kierunki współczesnej nauki prawa* (Kraków 1951), Juliusza Bardacha *Nauki prawne* (Warszawa 1955), Józefa Mazurkiewicza *Jurydyki lubelskie* (Wrocław 1956), Stanisława Ehrlicha *Teoria państwa i prawa. Wykłady* (Warszawa 1957), Jerzego Wróblewskiego *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego* (Warszawa 1959), Franciszka Studnickiego *Przeptył wiadomości o normach prawa* (Kraków 1965), Aleksandra Peczenika *Wartość naukowa dogmatyki prawa* (Kraków 1966) czy Stanisława Włodyki *Ustrój organów ochrony prawnej* (Warszawa 1968). Dział uzupełniają prace na temat prawa rzymskiego. Są to: Fryderyka Zolla *O wykładach prawa rzymskiego i obowiązującego prawa cywilnego w uniwersytetach austriackich* (Kraków 1873), Kazimierza Kolańczyka *Prawo rzymskie* (Warszawa 1973), Janusza Sondela *Szczególne rodzaje depozytu w prawie rzymskim* (Kraków 1967).

Prawo państwowe to trzeci pod względem zasobności dział kolekcji, w którego skład weszło piśmiennictwo regulujące ustrój polityczny, społeczny i gospodarczy państwa, a także normy zawarte w konstytucji. Przykładowe pozycje to: Władysława Leopolda Jaworskiego *Nauka prawa administracyjnego* (Warszawa 1924), Andrzeja Mycielskiego *Obsada urzędu prezydenta Rzeczypospolitej* (Kraków 1930) czy Jerzego Langroda *Instytucje prawa administracyjnego* (Kraków 1948) oraz Bogusława Leśnodorskiego *Konstytucja 3 Maja jako dokument oświecenia* (Warszawa 1946), Bolesława Bieruta *O Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* (Warszawa 1952); jak też: Konstantego Grzybowskiego *Konstytucja Republiki Francuskiej* (Warszawa 1948); *Zagadnienia prawne Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, t. 1–3 (Warszawa 1954).

W bibliotece Jana Gwiazdomorskiego znalazły się również książki o tematyce prawa międzynarodowego. Wśród autorów znaleźli się: Cezary Berezowski *Powstanie państwa polskiego w świetle prawa narodów* (Warszawa 1934), Fryderyk Zoll *Prawo prywatne międzynarodowe i międzydzielnicowe* (Warszawa 1936), Witalis Ludwiczak *Międzynarodowe prawo prywatne* (Poznań 1955), Maksymilian Pazdan *Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych w polskim prawie prywatnym międzynarodowym* (Kraków 1967).

Profesor zgromadził również pozycje z zakresu prawa karnego: Bronisław Frühling *Problem wznowienia na tle przepisów kodeksu postępowania karnego* (Kraków 1931), Władysław Wolter *Kilka uwag o metodologii nauk kryminologicznych* (Kraków 1934), Stanisław Śliwiński *Polskie prawo karne materialne* (Warszawa 1946), Kazimierz Opałek *Nauka filozofii prawa i prawa karnego w Polsce* (Kraków 1948), Julian Polan-Haraschin *Prawo karne wojskowe Wielkiej Brytanii* (Warszawa 1957) i wreszcie Lesław Pauli *Austriacki kodeks karny z 1803 r. w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1833)* (Kraków 1970).

W omawianym księgozbiórze nie można pominąć tematyki specjalnych rodzajów prawa, m.in. prawa pracy: Aleksander Raczyński *Polskie prawo pracy* (Warszawa 1930), Antoni Walas

Prawo wypowiedzenia umowy o pracę (Kraków 1961); prawa lokalowe: Zbigniew Radwański *Najem mieszkań w świetle publicznej gospodarki lokalami* (Warszawa 1961); prawa budowlane: Waclaw Brzeziński *Prawo budowlane i odbudowa osiedli* (Warszawa 1949) czy prawa rolnego Franciszek Longchamps de Berier *Prawo agrarne* (Warszawa 1949), Jan Salwa *Prawo rolne* (Warszawa 1970).

J. Gwiazdomorski zainteresowaniem darzył też wybrane aspekty prawa kościelnego, o czym świadczy lektura prac Karola Alexandrowicza *Małżeństwa domniemane w prawie kanonicznym* (Kraków 1934), Adama Vetulaniego *Dążenia powojennej polityki konkordatowej* (Kraków 1935), Władysława Szafrąńskiego *Przeszkoda impotencji w prawie kanonicznym* (Włocławek 1964).

Profesor w swojej wielkiej kolekcji książek umieścił też pozycje z szeroko pojętej historii. Są tam m.in. książki: Jean Jacques Rousseau *Uwagi nad rządem Polski* (Kraków 1924), Marian Plezia *Kronika Galla na tle historiografii XII wieku* (Kraków 1947), Tadeusz Lehr-Spławiński *Zarys dziejów słowiańszczyzny polskiej* (Kraków 1948), Marian Jedlicki *Układ merseburski z roku 1013* (Poznań 1952), Felicja Kalicka *Powstanie krakowskie 1923 roku* (Warszawa 1953), Władysław Czapliński *Polska a Prusy i Brandenburgia za Władysława IV* (Wrocław 1974).

Jan Gwiazdomorski jako profesor akademicki interesował się tematyką uczelni wyższych, stąd w Jego księgozbiornie znalazły się książki z zakresu ich dziejów: *Statut Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1925), Ignacy Czuma *Reforma akademicka z 1933 roku* (Warszawa 1934), Henryk Barycz *Historja Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu* (Kraków 1935), Maurycy Jaroszyński *Prawo szkół wyższych. Teksty i komentarze* (Warszawa 1955), Michał Patkaniowski *Studia z dziejów Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1964), *Tajne nauczanie na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1941–1945* (Kraków 1973), Henryk Dziurła *Uniwersytet Wrocławski* (Wrocław 1975).

Mniej obszerną grupę publikacji stanowią biografie, głównie wybitnych prawników i naukowców, m.in. Stanisława Tarnowskiego *Fryderyk Zoll (wspomnienie pośmiertne)* (Kraków 1917), Stanisława Estreichera *Michał Bobrzyński* (Warszawa 1936), Michała Patkaniowskiego *Stanisław Estreicher (1869–1939)* (Kraków 1946), Adama Vetulaniego *Stanisław Kutrzeba historyk prawa* (Kraków 1947), Lesława Pauliego *Jan Nixdorff 1625–1697. Pisarz prawa procesowego* (Warszawa 1957), Ireny Malinowskiej *Mikołaj Zalasowski. Polski prawnik XVII stulecia na tle ówczesnej nauki prawa* (Kraków 1960).

W księgozbiornie znalazły się pojedyncze dzieła z innych specjalistycznych dziedzin takich jak: fizyka, chemia, antropologia, mineralogia, paleontologia, botanika, prehistoria oraz muzyka, medycyna, farmacja, sztuka, bibliotekarstwo, sztuka, rolnictwo, leśnictwo. Znikomą część kolekcji stanowią pozycje z filozofii, językoznawstwa, oświaty, muzealnictwa, etnologii oraz pamiętnikarstwa

i filologii. Ekonomię i gospodarkę reprezentują: Adam Heydel *Etatyzm w Polsce* (Kraków 1932), Ferdynand Zweig *Ekonomia a technika* (Kraków 1935), Zygmunt Rybicki *Problematyka prawna planowania zarządzania gospodarką narodową w krajach socjalistycznych* (Warszawa 1969) oraz Czesława Żuławska *Gwarancja przy sprzedaży* (Warszawa 1975).

Profesor lubił podróże, stąd w kolekcji znajdują się ciekawe pozycje przewodnikowe, np. Kazimierza Sosnowskiego *Przewodnik po Beskidzie Zachodnim. Od Krynicy po Wisłę łącznie z Piecinami i terenami narciarskimi* (Kraków 1914) oraz *Ziemia Krakowska. Szczegółowy przewodnik wycieczkowy*, t. 1.: 1. Część ogólna, 2. Najbliższe okolice Krakowa, 3. Nizina Nadwiślańska (Kraków 1947), Walerego Goeta *Po latach dziesięciu – o turystyce, góralszczyźnie i ochronie przyrody gór* (Kraków 1947), Janusza Smólskiego *Zabytki na trasach turystycznych województwa Krakowskiego* (Kraków 1975), a także poświęcone rodzinnemu Krakowowi: *Kraków stolicą kresów południowo-zachodnich – studja nad nowym podziałem administracyjnym państwa* (Kraków 1930), *Statut Gminy miasta Krakowa* (Kraków 1931), Jan Dąbrowski *Kraków buduje Muzeum Narodowe* (Kraków 1935).

Z kolei księgi pamiątkowe to m.in. rozprawy prawnicze: *Dla uczczenia pracy naukowej Kazimierza Przybyłowskiego* (Warszawa 1964), *Ku czci Kamila Stefki* (Warszawa 1967), *III Gimnazjum obecnie II liceum im. Jana Sobieskiego w Krakowie 1883–1958* (Kraków 1958), *Sachsenhausen. Księga pamiątkowa II-go krajowego zjazdu b. więźniów politycznych obozu koncentracyjnego w dniach 5 i 6 listopada 1964 r.* (Kraków 1966).

Kolekcja książek profesora Jana Gwiazdomorskiego zawiera także słowniki i encyklopedie: Henryk Konic *Encyklopedia podręczna prawa prywatnego* (Warszawa 1931), *Pisownia polska przepisy – słowniczek* (Kraków 1936), *Słownik rosyjsko-polski*. Red. I.H. Dworecki (Warszawa 1950) i *Słownik polsko-rosyjski*. Red. N.I. Grekow i M.F. Rozwadowska (Warszawa 1950), *Obcojęzyczny słownik prawniczy – część polsko-francuska* (Warszawa 1951), Leon Kurowski *Mała encyklopedia prawa* (Warszawa 1959), *Polski Słownik Prawniczy* (Warszawa 1969).

W księgozbiórze znajduje się pokaźna liczba nadbitek m.in. z „Państwa i Prawa”, „Studiów Prawno-Ekonomicznych”, „Nauki i Sztuki”, „Sprawozdań Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk Palestry”, „Studiów Cywilistycznych” oraz odbitek z „Przeglądu Sądowego”, „Głosu Prawa”, „Przeglądu Lekarskiego”, „Myśli Filozoficznej”, „Palestry”, „Przeglądu Współczesnego”, encyklopedii (*Małej Encyklopedii Prawa, Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego*), „Nowego Prawa”, „Kwartalnika Historycznego”, „Rolnictwa”, „Przeglądu Prawa i Administracji”, „Czasu”, „Przeglądu Powszechnego”, „Przeglądu Notarialnego”.

Prof. J. Gwiazdomorski zbierał fachowe piśmiennictwo polskie, ale również chętnie sięgał po literaturę zagraniczną. I choć najwięcej książek czytał w języku polskim, to nierzadko korzystał

też z obcojęzycznych wydań niemieckich⁶⁴, francuskich, rosyjskich i łacińskich⁶⁵. Pojedyncze egzemplarze zostały napisane po: węgiersku – Varga Csaba *A felsőfokú jogi oktatásfőbb mai rendszerei* (Budapest 1967), czesku – Jiří Haderka *Uzavírání manželství z hlediska právního* (Praha 1977) i angielsku – Ferdinand Zweig *Economics and technology* (London 1936).

Charakterystyka formalna kolekcji

Najstarszym dziełem zawartym w kolekcji Jana Gwiazdomorskiego jest *Kodex cywilny francuzki* (Warszawa 1829) w przekładzie na język polski Franciszka Ksawerego Szaniawskiego. Jest to niewielka, 11-centymetrowa książka, zachowana w bardzo dobrym stanie, z okładką w brązowym kolorze i złoceniami na grzbiecie (brak w niej jakichkolwiek notatek). Uwagę zwraca czasopismo „Dziennik Praw” wydawane w Warszawie w latach 1807–1871. W pierwszym tomie znajduje się dedykacja „Kochanemu Jasiowi na pamiątkę dnia 10 kwiet. 1923 Henrykowa Schoenowa”. Księgi są napisane w językach: polskim, francuskim, rosyjskim i po łacinie. Okładki wykonane są z grubej tektury z częściowo już podniszczonymi rogami.

Kolejne książki pochodzą z późniejszych lat: Bogumił Samuel Linde *Słownik języka polskiego*. T. 1–6: A–Z. Wyd. 2, popr. i pomnożone (Lwów 1854–1860), Walenty Dutkiewicz *Prawo hipoteczne w Królestwie Polskiem* (Warszawa 1850), *Goethe's Werke. Auswahl*. Bd. 7–8 (Stuttgart 1867), *Der Einfluss der Staatsgrundgesetze vom 21. December 1867 auf die bestehende österreichische Gesetzgebung* (Wien 1868), Julian Tałasiewicz *O postępowaniu w sprawach niespornych w zastosowaniu dla Galicyi*. Wyd. 2 (Tarnów 1884), Karol Estreicher *Projekt umowy o najem teatru w Krakowie* (Kraków 1893).

Na dalszym miejscu znajdują się pozycje wydane w latach 1919–1939, tj. w czasie spędzonym przez Jana Gwiazdomorskiego na studiowaniu, pisaniu pracy doktorskiej i habilitacyjnej oraz realizowaniu pracy naukowej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Są to m.in. Jakuba Glassa *Zarys prawa hipotecznego w b. Królestwie Polskim* (Warszawa 1921), Stanisława Estreichera *Znaczenie Kra-*

⁶⁴ Reprezentują je m.in. książki: Leopold Caro *Der Wucher. Eine socialpolitische Studie* (Leipzig 1893), Rudolf Stammler *Die Lehre von dem richtigen Rechte* (Halle 1926), Heinrich Lehman *Deutsches Familienrecht* (Berlin 1960), „Fall hodler”, *Jena 1914–1919 der kampf um ein gemälde* (Jena 1970).

⁶⁵ Wśród książek wydanych po francusku należy wymienić m.in. pozycje: Adam Georges Benis *Une mission militaire polonaise en Égypte. 1–2*. (Le Caire 1938), Jean-Philippe Levy *L'évolution de la preuve, des origines a nos jours* (Bruxelles 1965), Witold Czachórski *Réflexions sur les principes généraux de la responsabilité civile des pays socialistes sous l'aspect du droit international privé* (Leyde 1973), rosyjsku: *Graždanskij kodeks RSFSR* (Moskwa 1950), V.F. Čigir *Sovetskoe žilišnoe pravo. Č. 1* (Minsk 1960) oraz po łacinie: Karol Alexandrowicz *De primis vinculi matrimonii in iudicio episcoporum cracoviensium defensoribus (saec. XVIII)* (Romae 1933), Ladislaus Strzelecki *De Ateio Capitone nuptialium caerimoniarum interpreter* (Wrocław 1947).

kowa dla życia narodowego polskiego w ciągu XIX wieku (Kraków 1931), Tadeusza Silnickiego *Rola dziejowa kościoła na Śląsku w wiekach XI–XIII* (Katowice 1935) oraz Macieja Starzewskiego *Polemika o charakter prawny Statutu Śląskiego* (Katowice 1938).

Najmniej książek pochodzi z okresu II wojny światowej m.in. Albert Weh *Das Recht des Generalgouvernements* (Krakau 1940), F. von Kersten *Die Praxis der streitigen Gerichtsbarkeit mit Formularen* (Berlin 1939) i Albert Weh *Übersicht über das Recht des Generalgouvernements* (Krakau 1943). Najobszerniejszą część księgozbioru stanowią książki wydane w latach 1946–1977, kiedy Jan Gwiazdomorski pracował naukowo w Uniwersytecie Jagiellońskim i Wrocławskim, pisał książki, artykuły i glosy.

Analiza księgozbioru pod kątem oficyn wydawniczych pozwala wyodrębnić wydawnictwa fachowe i ogólne, głównie wydane nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego i Wydawnictwa Prawniczego. W następnej kolejności wymienić należy oficyny: Ministerstwa Sprawiedliwości, Biblioteki Doskonalenia Kadr, Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Izby Handlu Zagranicznego, Izby Przemysłowo-Handlowej, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Towarzystwa Ekonomicznego, Biblioteki Krakowskiej. Obok nich występują również: Książka i Wiedza, Czytelnik, Księgarnia Powszechna, Znak, Ossolineum, a także wydawnictwa Uniwersytetów: Jagiellońskiego, Łódzkiego, Śląskiego, Poznańskiego, Lwowskiego, Warszawskiego oraz oficyn Gebethner i Wolff, Wojskowy Instytut Wydawniczy, Księgarnia Leona Frommerra, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, F[erdynanda] Hoesicka. Pojedyncze pozycje pochodzą od innych edytorów, m.in. z Katowic, Lublina, Olsztyna, Tarnowa, Jeleniej Góry, Bydgoszczy oraz Łodzi. Zagranicznych wydawców reprezentują: Verlag der J.G. Cotta'schen Buchhandlung, Carl Heymanns Verlag, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, Academie Slovaque des Sciences, Izdavačko Preduzeće „Rad”, Ůridičeskaâ Literatura, P.S. King & Son, Schulthess & Co, A.W. Sijthoff, Druckerei der kaiserlichen Wiener Zeitung.

Znaczna część księgozbioru zachowała oryginalne okładki książek. Jan Gwiazdomorski wielu pracom nadał jednak postać tzw. klocków. Drobniejsze prace wybranych autorów łączył w zespoły i kierował do oprawy introligatorskiej. Tomy współoprawne cechuje prosta, gruba tekturowa oprawa w kolorze najczęściej zielonym, gdzie na grzbiecie wytłoczono złotymi literami „tytuł” klocka, np. *Varia Gwiazdomorski, Kosieradzki, Wróblewski, Władysław Siedlecki, Piątkowski, Górecki, Zoll, M. Grzybowski, Bossowski, Adam Szpunar, Jan Wasilkowski*. Stronę tytułową poprzedza sporządzony – maszynowo lub odręcznie – „wykaz pozycji w danym tomie”.

Książki, które były najczęściej używane przez Profesora również zostały oprawione w zielone oprawy, żeby nie uległy zniszczeniu w trakcie pracy. Są to przykładowo: Longchamps *Zobowiązania*, Wróblewski *Zarys Wykładu Prawa Rzymskiego*, Zoll *Prawo Cywilne*. Na szczególną uwagę zasługuje oprawa, dwutomowego dzieła Moritza von Stubenrauch *Commentar zum österreichi-*

schen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche (Wien 1902) napisanego gotykiem, która jest wykonana z grubego kartonu w brązowej kolorystyce i piękną, złotą, kwiatową ornamentyką na grzbiecie.

W miarę użytkowania księgozbioru, Biblioteka również przekazała do oprawy wiele książek, które wymagały renowacji. Stan fizyczny księgozbioru należy uznać za dobry; najbardziej narażone na zniszczenie nadbitki, odbitki oraz broszury z papieru gorszej jakości umieszczono w fascykulach.

W księgozbiornie Jana Gwiazdomorskiego znajduje się wiele znaków własnościowych, które wskazują na pochodzenie zbioru, sposób nabycia, poprzednich właścicieli książek, a także sposób ich użytkowania. Należą do nich zapisy własnościowe i dedykacyjne oraz pieczętki.

Można domniemywać, że Profesor drogą zakupu antykwarycznego nabył książkę *Formularienbuch zur Civilprocessordnung und Executionsordnung*, hrsg. vom k. Justizministerium (Wien 1897). Znajduje się w niej pieczęć poprzedniego właściciela: „Franciszek Kiemczewski c.k. Notaryjusz”. W dziele Juliana Tałasiewicza *O postępowaniu w sprawach niespornych w zastosowaniu dla Galicyi*. Wyd. 2. (Tarnów 1884) wpisana jest dedykacja autora o treści: „Jaśnie Wielmożnemu Prezydentowi Maciejowi Czyszczanowi kawalerowi orderu Franciszka Józefa w dowód głębokiego szacunku i poważania Julian Tałasiewicz”.

Przypuszczalnie z tzw. drugiej ręki nabył wolumin *Konstytucja czyli ustawy zasadnicze (prawo kanoniczne) Kościoła Staro-katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* (Warszawa 1937), co sugeruje pieczęć Konsystorza Kościoła Starokatolickiego w Warszawie. Również pozycja Zygmunta Fendlera *Prywatne prawo ubezpieczeniowe wraz z komentarzami orzecnictwem sądów polskich* (Kraków 1934) jest opatrzona pieczęcią poprzedniego posiadacza „Adwokat Zbigniew Wiszniewski Kraków ul. Poselska 16 (róg Grodzkiej)”. W dziele opracowanym przez Maksymiliana Zatorskiego i Franciszka Kasparka *Powszechna księga ustaw cywilnych dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchji austriackiej. Z późniejszymi odnośniami ustawami i rozporządzeniami* (Cieszyn 1876) jest stempel „Nakład E. Feitzingera”.

Profesor otrzymywał również książki w drodze wymiany, np. Biblioteka Szkoły Nauk Politycznych i Społecznych w Londynie przekazała egzemplarz pracy K.C. Wheare’a *Modern constitutions* (London 1966), a redakcja „Prawa” przesłała zredagowaną przez Stanisława Ehrlicha *Teorię państwa i prawa. Wykłady. Cz. 1* (Warszawa 1957), co poświadcza dołączone do książki pismo Stanisława Dąbkowskiego. W podziękowaniu za uczestnictwo w sesji z okazji XXX-lecia PRL, oceniającej dotychczasowy dorobek Sądu Najwyższego, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przesłał Profesorowi książkę pt. *Sąd Najwyższy na straży interesów państwa i praw obywatel* (Warszawa 1976). Przykładem pozycji, którą dostał jako egzemplarz recenzyjny (co dokumentuje pieczęć) jest książka Jerzego Krzywickiego *Wina i ryzyko jako podstawy odpowiedzialności cywilnej* (Warszawa 1931).

Karty wybranych dokumentów zapewniają odręczne notatki, głównie komentarze i uwagi Profesora naniesione przed wznowieniem wydania książki, adnotacje z numerami artykułów i datami nowelizacji ustaw, odwołania do nazwisk osób, które wcześniej analizowały dane zagadnienie. Są też wklejki napisane maszynowo z artykułami i paragrafami. Oprócz zapisków w książkach były jeszcze (w introligatorski sposób wklejane) autorskie notatki oraz artykuły np. Jana Winiarza pt. *Kobieta w prawie i życiu* wydrukowany w czasopiśmie „Prawo i Życie” z dnia 27 XII 1959 roku z odręcznym dopiskiem Profesora. Na stronach szczególnie gęsto zapisanych drobnym piśmem trudno jest odczytać oryginalny tekst książki. W parunastu pozycjach znalazły się kartki z kalendarza (również opisane „maczkami”) o tematyce wymienionej powyżej oraz strony z wykazami nazwisk. Można się jedynie domyślać, że są to listy studentów przebywających na wykładach lub innych zajęciach, ponieważ Profesor pisał piórem i z biegiem czasu pismo stało się mało wyraźne, wręcz nieczytelne.

Między stronicami niektórych książek J. Gwiazdomorski pozostawił drobne druki, protokoły, zawiadomienia, wycinki i inne dokumenty. Są to m.in.: artykuł Juliana Podolskiego pt. *Zapoznane zagadnienie – żona robotnika* wycięty z „Dziennika Polskiego” z dnia 19 listopada 1947 roku, tabela kursowa Narodowego Banku Polskiego (brak informacji o dacie kursów), druk informujący o zmianie terminów zebrań naukowych katedry z dnia 28 listopada 1966 roku, maszynopis artykułu *La fiducie dans ses applications modernes en Pologne* z naniesionymi poprawkami Profesora.

Mimo, że księgozbiór ma charakter historyczny, jego wykorzystanie jest spore do dnia dzisiejszego⁶⁶. Najczęściej wypożyczane i udostępniane książki to m.in.: Mieczysława Sośniaka *Bezpprawność zachowania jako przestępstwo odpowiedzialności cywilnej za czyny niedozwolone* (Kraków 1959), Aleksandra Woltera *Prawo cywilne. Część ogólna* (Warszawa 1955), *Odpowiedzialność cywilna za wyrządzenie szkody. (Zagadnienia wybrane)* (Warszawa 1969) pod redakcją Stefana Grzybowskiego, Jana Góreckiego *Rozwód. Studium socjologiczno-prawne* (Warszawa 1965), Witolda Warkałło *Odpowiedzialność odszkodowawcza. Funkcje, rodzaje, granice* (Warszawa 1962), *Anonima* tzw. *Galla Kronika czyli Dzieje książąt i władców polskich* (Kraków 1952), Edwarda Drozda *Przeniesienie własności nieruchomości* (Warszawa 1974), Alfreda Ohanowicza i Józefa Górskiego *Zarys prawa zobowiązań* (Warszawa 1970) oraz Romana Longchamps de Beriera *Zobowiązania* (Poznań 1948).

W kolekcji Profesora Jana Gwiazdomorskiego znajduje się wiele książek podkreślających szczególne więzi ze środowiskiem. Elementem najdobitniej wykazującym owe powiązania są dedykacje. W księgozbiórze Uczzonego odnotowano ponad 220 nazwisk ofiarodawców w około 450 de-

⁶⁶ Na podstawie historii dokumentów wypożyczanych w latach 1998–2016 w systemie komputerowym PROLIB.

dykacjach⁶⁷. Teksty dedykacyjne ujawniają bezpośrednio – w dedykacjach panegirycznych i emocjonalnych – stopień bezpośredniości autora wobec adresata. Ukazują „nasyconą dysproporcję między osobistą wartością osoby adresata a tonacją adresu, gdy sam utwór jest niejednokrotnie pretekstem dla dedykacji i niejako jej dalszym ciągiem”⁶⁸, np. „Wielce Szanownego Pana Profesora Dra Jana Gwiazdomorskiego o łaskawe przyjęcie prosi autor” [Jacek Mazurkiewicz – AM]; „Jaśnie Wielmożnemu Panu Profesorowi Drowi J. Gwiazdomorskiemu z wyrazami głębokiej czci autor” [Michał Patkaniowski – AM]; „Memu Drogiemu Mistrzowi z szacunku, serdecznością i oddaniem – Jan Górecki”; „Dobremu Profesorowi – kiepski uczeń – Adam Kalinowski”. Obok dedykacji emocjonalnych, pisanych odręcznie, występują również pieczętki o treści „Autor prosi o przyjęcie”.

Dedykacje w księgozbiorze przede wszystkim zostały uwiecznione na kartach tytułowych dzieł, w pojedynczym przypadku na „wklejce”. Nie zawsze są opatrzone pełnym imieniem i nazwiskiem ofiarodawcy, czasami tylko widnieje inicjał imienia i nazwiska. W pewnych przypadkach użyto zdrobnienia imienia autora dedykującego dzieło, np. Basia, Kuba.

Tytuły naukowe użyte zostały w zestawieniu z wymienionymi zwrotami grzecznościowymi np. „Wielce Szanowny Panie Profesorze”, „Wielce Szanownemu Panu Dziekanowi”, „Wielce Szanownemu Panu Profesorowi”, „Wielce Szanownemu i Drogiemu Panu Profesorowi Doktorowi”, „Panu Dziekanowi Prof. Dr”; inne formy to: „autor prosi o łaskawe przyjęcie”, „autor prosi o przyjęcie”, „z prośbą o przyjęcie autor”, „od autora”, „z serdecznym pozdrowieniem od”, „autor uprzejmie prosi o przyjęcie”, „proszę o przyjęcie – autor”, „z prośbą o przyjęcie”, „z uprzejmą prośbą o łaskawe przyjęcie pozwala sobie przesłać”. Wśród zebranych zapisów nie występują wierszowane formy literackie.

Dedykacje są dowodem licznych kontaktów ich autorów z Profesorem, stanowiąc bardzo interesujący materiał źródłowy oraz dokumentalny. Podnoszą wartość materialną i historyczną oraz „duchową” kolekcji. Autorami dedykacji są przede wszystkim osoby związane z szeroko pojętą dziedziną prawa – badacze z kraju i zagranicy. Twórcami dedykowanych dzieł byli również nakładca Leon Frommer oraz Barbara – żona zmarłego Mariana Jedlickiego.

Zapiski pochodzą od osób wybitnych i mniej znanych w środowisku naukowym. Wszystkie świadczą o dobrych relacjach koleżeńskich i przyjacielskich. Są też świadectwem ofiarowania książek przez uczniów ich nauczycielowi, w dowód uznania, szacunku i podziękowania. Pod-

⁶⁷ Dokładna liczba dedykacji jest trudna do określenia, ponieważ brak fizycznego dostępu do części egzemplarzy (wycofanych ze zbiorów lub wypożyczonych przez czytelników), w części nadbitek brak stron, a przycięte podczas oprawy introligatorskiej marginesy uniemożliwiają pełny odczyt zapisów dedykacyjnych.

⁶⁸ J. TRZYNAĐŁOWSKI: *O dedykacji*. W: *Rękopiśmienne dedykacje autorskie w księgozbiorze Ossolineum*. Wrocław 1967, s. 11.

rowane przez przyjaciół i znajomych nawiązują czasem do sytuacji z przeszłości bądź wydarzeń okolicznościowych, np. świąt.

Najwięcej książek z dedykacjami Profesor otrzymał od prawników, znawców prawa cywilnego, karnego, międzynarodowego prywatnego, finansowego, morskiego, walutowego, osobowego, autorskiego, rzymskiego, konstytucyjnego, wynalazczego, rodzinnego i opiekuńczego. Mniejszą liczbę książek ofiarowali historycy prawa, państwa i prawa, doktryn politycznych, kościoła i kultury. Najmniejszą grupę reprezentowali ekonomiści, biolog, prasoznawca, językoznawca, nakładca, więźniowie z obozów koncentracyjnych, innych niż Sachsenhausen.

Jan Gwiazdomorski najczęściej dedykowanych mu dokumentów otrzymał od: Adama Vetulaniego, Stefana Grzybowskiego, Seweryna Szera, Władysława Siedleckiego, Jana Winiarza, Alfreda Ohanowicza, Fryderyka Zolla, Witalisa Ludwiczaka, Zygmunta Nowakowskiego, Andrzeja Stelmachowskiego, Jana Góreckiego, Jerzego Ignatowicza, Mieczysława Sośniaka, Macieja Starzewskiego, Ferdynanda Zweiga, Zbigniewa Radwańskiego oraz Witolda Czachórskiego.

Spośród wielu zapisów wybrano te najciekawsze pod względem treści bądź ofiarodawcy, z zachowaniem oryginalnej pisowni. Dedykacje zostały pogrupowane według kategorii.

Pracownicy nauki Uniwersytetu Jagiellońskiego i osoby naukowo związane z Krakowem:

Wielce Szanownemu Panu Profesorowi ofiaruje

Stefania Dąbrowska. Kraków, 2/ XI/ 1977 r.
Dziennik 1914–1918 (Kraków 1977)

Z uprzejmą prośbą o łaskawe przyjęcie pozwala sobie przesłać

Bronisław Frühling. Kraków, czerwiec 1933
Studja nad karną ochroną kredytu (Kraków 1932)

Wielce Szanownego Pana Dziekana Prof. Jana Gwiazdomorskiego prosi o przyjęcie z wyrazami głębokiego szacunku autor

Józef Giebułtowicz. Kraków, 15/ X/ 1945
Odpowiedzialność przestępców wojennych w świetle prawa Narodów (Warszawa 1945)

Autor prosi o łaskawe przyjęcie

Konstanty Grzybowski
Powstanie Republiki Niemieckiej. Szkic prawno – polityczny (Kraków 1929)

Wielce Szanownemu Panu Dziekanowi Profesorowi Doktorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z uprzejmą prośbą o łaskawe przyjęcie i wyrazami najgłębszego szacunku autor

Apoloniusz Kostecki. Kraków, 1 luty 1967
Rola norm prawa finansowego w kształtowaniu systemu finansowego kolek rolniczych (Kraków 1967)

Wielce Szanownemu Panu Dziekanowi Dr Janowi Gwiazdomorskiemu z prośbą o łaskawe przyjęcie

B[ogusław] Leśnodorski. Kraków, 23. 5. 46
Konstytucja 3 Maja jako dokument oświecenia (Warszawa 1946)

J. WP Profesorowi Uniw. Jag. Janowi Gwiazdomorskiemu z uprzejmą prośbą o przyjęcie ofiaruje
A[dolf] Liebeskind

Ustawy cywilne obowiązujące w Małopolsce i na Śląsku Cieszyńskim (Kraków 1937)

Wielce Szanownym i łaskawym Państwu Prof. Janowi i Annie Gwiazdomorskim z prośbą o łaskawe przyjęcie autorka

Irena Malinowska–Kwiatkowska. Kraków, czerwiec 1973
Prawo prywatne w ustawodawstwie Królestwa Sycylii /1140 – 1231/ (Wrocław 1973)

Czcigodnemu Szanownemu Panu Prof. dr. Janowi Gwiazdomorskiemu z serdeczną prośbą o łaskawe przyjęcie

Biruta Petrykowska
*Odpowiedzialność cywilna prowadzącego na własny rachunek przedsiębiorstwo
wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody* (Warszawa 1967)

WPana Dziekana Prof. dr Jana Gwiazdomorskiego o przyjęcie pracy ośmiela się prosić autor
Julian Polan-Haraschin. Kraków, dzień 27. XII. 957 r.

Prawo karne wojskowe Wielkiej Brytanii. /Zarys/ (Warszawa 1957)

Prof. dr. Janowi Gwiazdomorskiemu z bardzo serdecznymi wyrazami autor

Kazimierz Przybyłowski, 12. XI. 59
Z problematyki stosowania obcych norm kolizyjnych (Kraków 1959)

Wielce Szanownemu Panu Dziekanowi Profesorowi dr. Janowi Gwiazdomorskiemu z bardzo uprzejmym podziękowaniem za cenne uwagi recenzyjne oraz z wyrazami najgłębszego szacunku pozwala sobie ofiarować autor

Mieczysław Sośniak. Kraków, 3. XII. 62
Konflikty w czasie norm cywilno – prawnych (Kraków 1962)

W Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu od prawie – współautora

M[ichał] Życzkowski, 26. XI. 77
Gaudeamus igitur... Dzieje Krakowskiego Chóru Akademickiego (Kraków 1977).

Naukowcy z zagranicy:

Herrn Professor Dr. Jan Gwiazdomorski in Erininerungan der Besuch in Köln herzlichzugeeg et
H[ans] Schmidt. Köln, den 7. VI 71

Die sowjetischenGesellschaftsgerichte am Beispiel der RSFSR (Köln 1969)

Glubokouvažаемomu Ānu Gvâzdomorskomu s nailučšimi poželanâmi ot avtora

[Ĉhikvadze Viktor Mihajloviĉ]

Gosudarstvo, Prawo, Ekonomika (Moskwa 1970)

Przyjaciele:

Wielce Szanownemu i Drogiemu Koledze prof. dr. Janowi Gwiazdomorskiemu z prosbâ o poblaź-
liwość ofiaruje autor

Alfred Ohanowicz. Poznań, 30/ 6 1954

Zobowiązania. Część ogólna (Poznań 1954)

I tę mierność przesyła z najlepszymi wyrazami

Stefan Grzybowski

Stosunki cywilno-prawne powstające w związku a aktem administracyjnym (Katowice 1969)

Drogim Państwu z wyrazami przyjaźni i z podziękowaniem za wieloletnią przyjaźń z autorem

Iwo Jaworski

Zarys powszechnej historii państwa i prawa (Warszawa 1961)

Najukochańszym Jasiom [ostatnią] pracę naszego Marianka ofiaruje

Basia [Jedlicka]. Poznań, 22 kwietnia 1955

Powszechna historia państwa i prawa (Warszawa 1955)

Kochanemu Jasiowi [z okazji] Imienin

Tadeusz [Lehr-Spławiński] 1947

Język polski. Pochodzenie – powstanie – rozwój (Warszawa 1947)

Drogiemu Janowi Gwiazdomorskiemu, którego cenię i życliwe rady i wskazówki przyczyniły się
do ulepszenia tej pracy, z wyrazami szczerej przyjaźni i prawdziwej wdzięczności

Michał Patkaniowski

Dzieje Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego od reformy Kollątajowskiej do końca XIX stulecia

(Kraków 1964)

Kochanemu Janowi Gwiazdomorskiemu z serdecznymi uściskami od Adama

Adam Vetulani, 27. XII. 1953

Władztwo Polski w Prusiech Zakonnych i Książęcych. /1454–1657/ (Wrocław 1953)

Wielce Szanownemu Dziekanowi W.P. Drowi Janowi Gwiazdomorskiemu, Kochanemu Koledze szczerze oddany autor

Fryderyk Zoll

Zobowiązania w zarysie według polskiego kodeksu zobowiązań (Warszawa 1945)

Uczniowie:

Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z bardzo serdecznym podziękowaniem za wszystko czego nauczył i co dla mnie uczynił wdzięczna uczennica

[Alicja Kędzierska–Cieślakowa]

Komis (Warszawa 1973)

Wielce Szanownemu i Drogiemu Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z uprzejmą prośbą o łaskawe przyjęcie tej książeczki wraz zapewnieniami mego najwyższego szacunku oraz uczuć serdecznej wdzięczności

K[arol] Gandor. Katowice, dnia 6/ XI 1968

Prawo podmiotowe tymczasowe (Wrocław 1968)

Memu Mistrzowi Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z największą serdecznością i oddaniem

Jan Górecki, 1. 06. 1965

Rozwód (Warszawa 1965)

Wielce Szanownemu Panu Profesorowi dr. J. Gwiazdomorskiemu z prośbą o przyjęcie i z podziękowaniem za wyrozumiałość i pomoc okazaną mi przy pisaniu tego Przewodnika

St[efan] Kaleta

Przewodnik do nauki prawa rodzinnego (Warszawa 1957)

Wielce Szanownemu Panu Prof. dr J. Gwiazdomorskiemu z wyrazami głębokiego szacunku i wdzięczności o łaskawe przyjęcie prosi autor

[Andrzej] K[ubas] 15. II 1972

Budowa na cudzym gruncie (Warszawa 1972)

Wielce Szanownemu Panu Dziekanowi Janowi Gwiazdomorskiemu od oblanego studenta z prośbą o łaskawe przyjęcie

Adam Podgórecki, 8. I. 58

Założenia polityki prawa (Warszawa 1957)

Wielmożny Panie Profesorze! Właśnie mija dwadzieścia lat od czasu, gdy pod Pana kierunkiem poznawałem smak cywilistyki. Chciałbym, by ta książka była dowodem tego, iż praca Pana Profe-

sora daje i dziś efekty i to w ośrodku pozbawionym uniwersytetu, czy biblioteki prawniczej. Mam nadzieję, że książka moja pomoże dzisiejszym uczniom Pana Profesora w umiłowaniu prawa cywilnego. Pozostaje z należnym szacunkiem wdzięczny uczeń

[Zbigniew Trybulski] Gdańsk, dn. 4. II. 1956 r.

Bibliografia prawa cywilnego. Literatura i orzecznictwo 1945–1954 Warszawa 1956.

Nakładca:

J. W. Panu Prof. drowi Janowi Gwiazdomorskiemu pozwala sobie ofiarować nakładca

Leon Frommer

Komentarz do postępowania cywilnego. T. 1 (Kraków 1934)

Pracownicy naukowcy z innych ośrodków akademickich w Polsce:

Wielce Szanownego Pana Prof. D. Jana Gwiazdomorskiego prosi o przyjęcie autor

Antoni Agopszowicz Katowice, dn. 3 II 1965 r.

Odpowiedzialność za szkody wyrządzone robotami górniczymi (Warszawa 1964)

Wielce Czcigodnemu i Drogiemu Panu Profesorowi z wyrazami głębokiej czci i wdzięcznej pamięci

Jerzy Sikora, dnia 4. X. 1964 r.

Zaczęło się 600 lat temu (Katowice 1964)

Jaśnie Wielmożnemu Panu Prof. Drowi Janowi Gwiazdomorskiemu z prośbą o łaskawe przyjęcie autor

Izrael Blei. Lwów, 26. X. 1936 r.

Umowa przedwstępna (Lwów 1936)

Wielce Szanownemu Panu Koledze Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z serdecznym podziękowaniem ofiaruje

Roman Longchamps de Bérier

Zobowiązania (Lwów 1939)

W. Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu ostatnią pracę Męża ofiaruje na pamiątkę po autorze

Stella Dobrzańska, 27 luty 1976 r.

Kodeks postępowania cywilnego (Warszawa 1975)

Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z wyrazami głębokiego uszanowania składa autor

Kazimierz Kolańczyk. Poznań, 3 listopada 1973 r.

Prawo rzymskie (Warszawa 1973)

Wielce Szanownemu Panu prof. dr Janowi Gwiazdomorskiemu z uprzejmą prośbą o przyjęcie
Autor

Zbigniew Radwański. Poznań, 30.VIII. 61

Najem mieszkań w świetle publicznej gospodarki lokalami (Warszawa 1961)

Wielce Szanownego Pana Profesora Jana Gwiazdomorskiego prosi o przyjęcie autor

Witold Czachórski, 31. I. 68

Prawo zobowiązań w zarysie (Warszawa 1968)

Nestorowi polskiej nauki prawa rodzinnego, Wielce Szanownemu Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z prośbą o przyjęcie i życzliwą krytykę Autor

Andrzej Łapiński. Warszawa, marzec 1975

Ograniczenia władzy rodzicielskiej w polskim prawie rodzinnym (Warszawa 1975)

Pana Profesora dr Jana Gwiazdomorskiego prosi o łaskawe przyjęcie

E[wa] Łętowska, 12 maja 1970

Umowa o świadczenie przez osobę trzecią (Warszawa 1970)

Panu Profesorowi dr J. Gwiazdomorskiemu z prośbą o przyjęcie

[Andrzej Stelmachowski]

Przemiany własności ziemi w rolnictwie polskim (Wrocław 1974)

Dziękuję za cenny wykład prawa spadkowego i proszę o przyjęcie niniejszej publikacji Autor

Seweryn Szer, 15. 9. 52

Prawo rodzinne (Warszawa 1952)

Wielce Szanownemu Panu Profesorowi Dr. Janowi Gwiazdomorskiemu z wyrazami wysokiego
poważania i szczerego uznania

W[itold] Warkałło, 22. XII. 65

Ubezpieczenia majątkowe (Warszawa 1965)

Czcigodnego Pana Profesora uprzejmie prosi o łaskawe przyjęcie tej miniaturowej formy publi-
kacyjnej

[Jan Winiarz] 3. XI. 65

Ochrona praw matki, dziecka i rodziny (Warszawa 1965)

JWP Prof. dr Janowi Gwiazdomorskiemu z podziękowaniami za życzliwość i z serdeczną prośbą,
aby łaskawie zechciał przyjąć tę skromną pracę

Czesława Żuławska

Gwarancja przy sprzedaży (Warszawa 1975)

Wielce Szanownemu i Drogiemu Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z prośbą o przyjęcie i z głęboką wdzięcznością za „bakcyła naukowości” autor

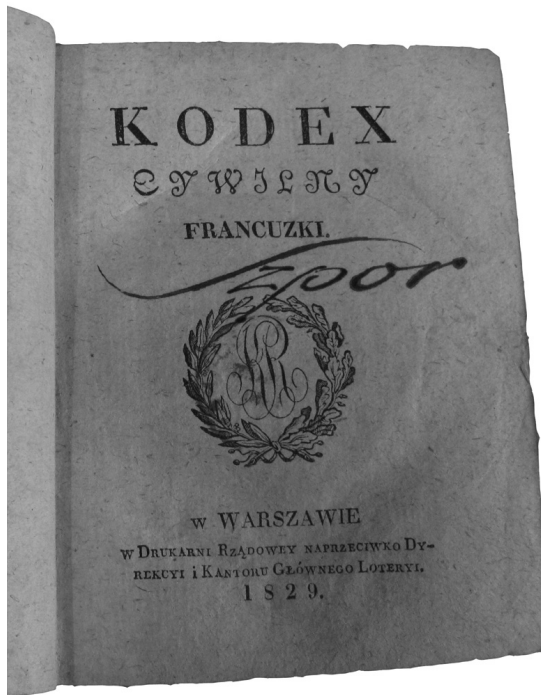
Jan Kosik

Zasady odpowiedzialności państwa za wyrządzone szkody przez funkcjonariuszów (Wrocław 1961)

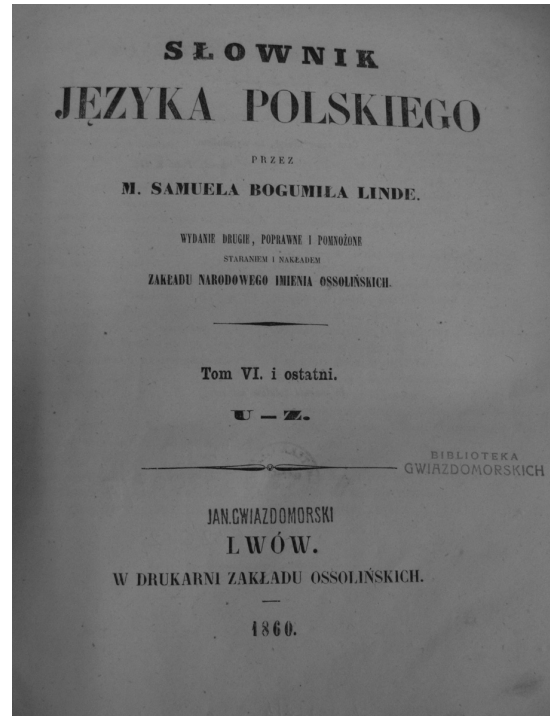
Wielce Szanownemu Panu Profesorowi Janowi Gwiazdomorskiemu z wyrazami głębokiego szacunku autor

Franciszek Longchamps

Zagadnienia prawne rybactwa śródlądowego w Polsce. (Wrocław 1957)

Rys. 1. Karta tytułowa *Kodexu Cywilnego Francuzkiego* z 1829 roku. Fot. A. Maruszczczyk

Rys. 2. Pieczętki Jana Gwiazdomorskiego na karcie tytułowej *Słownika Języka Polskiego*. Fot. A. Maruszczczyk

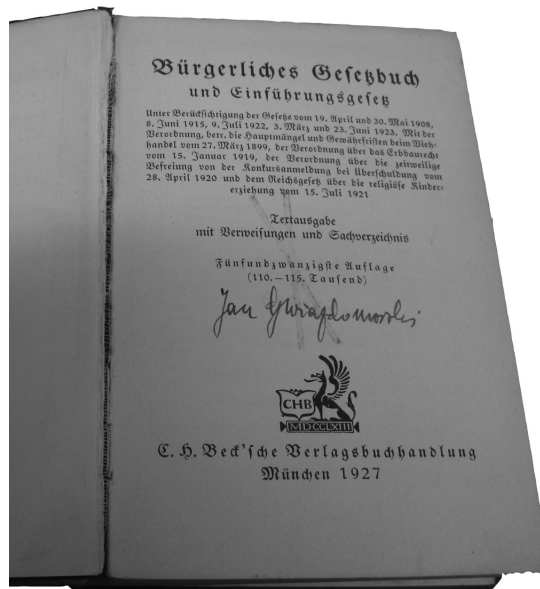
Podsumowanie

Kolekcja książek Profesora Jana Gwiazdomorskiego zawiera wartościowy materiał z dziedziny prawa. Pozyskiwana przez długie lata różnorodnymi drogami i środkami, celem organizacji podręcznego warsztatu naukowego, zasobnego w wiedzę i informacje, przekształcona została w prywatną bibliotekę. Jej właściciel był człowiekiem obdarzonym we wszystkie cechy właściwe dla naukowca i prawnika: profesjonalizm pozwalający pracować i zagłębiać się nad wybranym problemem, cierpliwość w dochodzeniu do celu badania; potrafił przekazywać własną wiedzę na potrzeby nauki i dydaktyki, posiadał niezwykłą erudycję i wszechstronną znajomość prawa, co pozwalało Mu stworzyć bogaty dorobek piśmienniczy. Tym samym nie mógł obyć się bez książek o szeroko pojętej tematyce, wartościowych merytorycznie.

Kiedy w 1978 roku Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego nabyła wspomniany księgozbiór, znacząco uzupełnił on niewielkie jak na ten czas zbiory z zakresu prawa i dziedzin pokrewnych. Jego obecność w zbiorach biblioteki daje możliwość teoretycznego i historycznego wsparcia z dziejami historii prawa oraz dla bibliologa jest cennym przedmiotem badawczym.

Bibliografia

- I Ogólnopolski Integracyjny Zjazd Cywilistów, 28–30 września 1972 roku. Rzeszów 1974.
- BRZOZA C.: *Kraków między wojnami. Kalendarium 28 X 1918–6 IX 1939*. Kraków 1998.
- DYBIEC J.: *Uniwersytet Jagielloński 1918–1939*. Kraków 2000.
- GWIAZDOMORSKI J.: *Wspomnienia z pobytu profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w niemieckim obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen*. Kraków 1945.
- GWIAZDOMORSKI J.: *Wspomnienia z Sachsenhausen. Dzieje uwięzienia profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego 6 XI 1939–9 II 1940*. Kraków 1969.
- Jan Gwiazdomorski (prawnik). [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_\(prawnik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gwiazdomorski_(prawnik)) [dostęp: 22.10.2016].

Rys. 3. Własnoręczny podpis Jana Gwiazdomorskiego. Fot. A. Maruszczczyk

- KOPFF A.: *Profesor Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. „Tygodnik Powszechny” 1978, nr 20, s. 5.
- KOSIŃSKI S.: *Adwokat prof. dr Jan Gwiazdomorski*. „Palestra” 1978, nr 8 (248), s. 58–59.
- Księga Pamiątkowa III Gimnazjum obecnie II Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie. 1883–1958*. Kraków 1958.
- MACHNIKOWSKI P.: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Pamięci zmarłych Profesorów i Docentów Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego 1945–2010*. Red. L. LEHMANN, M. MACIEJEWSKI. Wrocław 2010, s. 90–92.
- MĄCZYŃSKI A.: *Stanisław Wróblewski (1868–1938)*. W: *Złota Księga Wydziału Prawa i Administracji*. Red. J. STELMACH, W. URUSZCZAK. Kraków 2000.
- MILEWSKI S., REDZIK A.: *Themis i PHEME. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku*. Warszawa 2011.
- OSOWY P.: *Selected institutions of inheritance law in judicial practice – on the example of declaration of acceptance or rejection of inheritance (in relation to achievements of Prof. J. Gwiazdomorski)*. Teka Komisji Prawniczej. Oddziału PAN, Lublin 2014, s. 92–104.
- PIĄTOWSKI J.S.: *Jan Gwiazdomorski 1899–1977*. „Państwo i Prawo” 1978, z. 3, s. 138–140.
- Pro memoria II. Profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego spoczywający na Cmentarzach Rakowickim i Salwatorskim 1803–2015*. Red. J.W. TKACZYŃSKI. Kraków 2016.
- Pro memoria. Profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego spoczywający na Cmentarzu Rakowickim 1803–2013*. Red. J.W. TKACZYŃSKI. Kraków 2014.
- REDZIK A.: *Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne – głos krakowskiej jurysprudencji (4)*. „Palestra” 2007, nr 11–12 (599–600), s. 135–144.
- Relacje pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego o ich losach osobistych i dziejach uczelni w czasie drugiej wojny światowej*. Oprac. J. MICHALEWICZ. Kraków 2005.
- ROZYNEK J., ZIÓŁKOWSKI J.J.: *Doktorzy Honoris Causa Uniwersytetu Wrocławskiego. 1948–2002*. Wrocław 2002.
- Sachsenhausen. Księga Pamiątkowa II Krajowego Zjazdu B. Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego dniach 5–6 listopada 1964 r.* Kom. red. V. FRANČIĆ. Kraków 1966.
- Sonderaktion Krakau*. https://pl.wikipedia.org/wiki/Sonderaktion_Krakau [dostęp: 22.10.2016].
- „*Sonderaktion Krakau*” – *brutalny atak na polską inteligencję*. <http://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/717865,Sonderaktion-Krakau-brutalny-atak-na-polska-inteligencje> [dostęp: 22.10.2016].
- ŚRÓDKA A.: *Uczeni polscy XIX–XX stulecia*. T. 1: A–G. Warszawa 1994.
- TRZYNADŁOWSKI J.: *O dedykacji*. W: *Rękopiśmienne dedykacje autorskie w księgozbiórze Ossolineum*. Wrocław 1967.
- WÓJCIK S.: *Jan Gwiazdomorski (1899–1977)*. W: *Złota Księga Wydziału Prawa i Administracji*. Red. J. STELMACH, W. URUSZCZAK. Kraków 2000.
- ZABOROWSKI J., POZNAŃSKI S.: *Sonderaktion Krakau. W dwudziestą piątą rocznicę 6 listopada 1939*. Warszawa 1964.

ŻUKOWSKI P.M.: *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*. T. 2: 1780–2012. Red. D. MALEC. Kraków 2014.

ŻUKOWSKI P.M.: *Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1918–1939*. Kraków 2016.

ŻYCZKOWSKI J.: *Gaudeamus igitur... Dzieje Krakowskiego Chóru Akademickiego*. Kraków 1977.

Streszczenie

Tekst przedstawia sylwetkę Profesora Jana Gwiazdomorskiego oraz szczegółową analizę Jego prywatnego księgozbioru z uwzględnieniem cech treściowych i formalnych. Prezentuje okoliczności w jakich kolekcja trafiła do zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego oraz Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji UŚ. W pracy przedstawiono przykłady dedykacji, świadczące o zróżnicowanej proveniencji poszczególnych egzemplarzy książek.

Słowa kluczowe:

Profesor Jan Gwiazdomorski, prawo cywilne i spadkowe, Kraków, Uniwersytet Jagielloński, Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, doctor honoris causa, Katowice, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego, Sachsenhausen, księgozbiór prywatny, kolekcje, oprawy, znaki własnościowe

Summary

Professor Jan Gwiazdomorski and his book collection as a scientific workshop

The article presents life history of Professor Jan Gwiazdomorski and reviews his private book collection including its subject and features. It highlights also the circumstances how his collection got into the University of Silesia Library and the Library at the Faculty of Law and Administration. The article shows examples of various copies that bears testimony to the differential provenance of particular copies.

Keywords:

Professor Jan Gwiazdomorski, civil and inheritance law, Cracow, Jagiellonian University, Wrocław, University of Wrocław, doctor honoris causa, Katowice, Library of the University of Silesia, Sachsenhausen, private collection, collections, binding, ownership marks